ШУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

№ 279 (12981)
1969 оной
ноябриин 28,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ГУРБАДАХИ СЪЕЗД

(ТАСС)). Ноябриин 26-най үглөөнэй за- ...бһарлалгын һүүлээр Минскэ областиин ...ть» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис ...ой нүхэр В. И. Калачигай хүтэлбэри боложо үргэлжэлөө. Колхозой Жэшээ- ...в тухай элидхэл тушаа Ростовско об- ...ть к коммунизму» колхозой эхэнэр- ...торна бригадын бригадир Л. А. Тихо- ...давска ССР-эй «Гигант» колхозой тү- ...Х. Рашкулев, Латвиин ССР-эй «Кека- ...хозой трактористка В. А. Копштале, ...бластиин КПСС XXII съездын нэрэм- ...ой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Ге- ...Кавун гэгшэд үгэ хэлээ.

...Жэшээтэ шэнэ Уставай проект тушаа ...оруулһан дурадхалнуудые хаража ...си эмхидхэн байгуулагдаба.

Съездын делегадууд, айлшадай зүгһөө халуунаар угтагдаһан СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Германиин Демократическа Республикын хүдөө ажахын үйлэдбэриин, буйлуулан болбосоруулдаг промышленностиин Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. Эвельд, Корейн Арадай-Демократическа Республикын Хүдөө ажахые эрхилдэг комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Ким Ман Шым гэгшэд съездые амаршалба.

МОСКВА. (ТАСС). Ноябриин 26-най үдэшэ Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съездын ээлжээтэ заседани болобо. Харьковска областиин Орджоникидзиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой Г. С. Могильченко заседание хүтэлбэрилөө. Киргизэй ССР-эй «Победа» колхозой ахалагша хонишон К. Сариевта түрүүлэн үгэ үгтэбэ.

Һүүлээрнь Владимирска областиин «Большевик» колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой А. В. Горшков, Таджигай ССР-эй «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ М. Махмудов, Армениин ССР-эй XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой фермые даагша А. Г. Бекназарян, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин президент П. П. Лобанов гэгшэд үгэ хэлээ.

Эдир пионернүүд съездые амаршалба.

Кубын Республикын жэжэ таряашадай национальна ассоциациин түрүүлэгшэ Хосе Рамирес Крус делегадуудта хандажа амаршалгын үгэ хэлээ.

Колхознигуудай бүхэсоюзна III съезд ноябриин 27-до үргэлжэлөө.

...андатна комиссиин түрүүлэгшэ ...үхэр Ф. Д. КУЛАКОВОЙ элидхэл

...адууд! ...льич Ленинэй түрэ...ээй ойдо бэлдэлгэһээ ...ет арадай политиче... ехэ дэбжэлтын боло... ...шон байдалда манай ...лжэ байна.

...й ойртохо тудам энэ ...дэрые эрхимээр уг... ...совет хүнүүдэй мүры... ...толотомоор дэлгэрнэ.

... ангитай хамта ...шад ажалай мүры... ...эйгээр хабаадалсана.

...ухы колхозно та... ...ин Центральна Ко... ...эй Верховно Соведэй ...СССР-эй Министр... ...хандалгын үгэнүү... ...дээрэ нүхэр Леонид ...эй хэлэһэн үгые, ...Жэшээтэ Устав ту... ...С. Полянскиин элид... ...делегадууд нояб... ...ехэ анхаралтайгаар

...яашадай ажалые үн... ...совет тосхоной бү... ...зоригжуулна, пар... ...ездын, КПСС-эй ЦК... ...айн, октябриин Пле... ...идхэбэринүүдээр то... ...ехэ зорилгонуудые ...дүүргэхын тулада ...хүсэ оруулна.

...тухай мэдээнүүдые ...хадаа, Мандатна ко... ...олхозно тосхоной эр... ...ъезд дээрэ түлөөлэг... ...дэнэ. Энэ хадаа үй... ...ушүүл ба шэнэ юумэ ...эр ургасын мастер... ...жал ба мал ажалые ...мэдэдэг хүнүүд, ал... ...низаторнууд, колхо... ...ритай эмхидхэгшэд ба ...олоно.

...алай, мүн хэрэгтэ ...р хандаһанай ашаар ...Колхознигуудай бүхэ... ...дээрэ совет таряаша... ...боложо ерэхэ ехэ ...айба.

...һууха бүхы баяли... ...ажалша хүнүүдтэл ...соо нэрэ хүндэ ба ...дабари үзүүлэгдэдэг. ...бултадаа энээндэ ...олоһон үзэгдэлдэ хан... ...хандадаг байнабди. ...тскэ бодото байдалай ...шаг баримтануудай ...нэ хадаа ленинскэ ...й ба захяа зааба... ...й ажабайдалда бэе...

...дай бүхэсоюзна гур... ...4541 делегат һун... ...лтануудые үнгэргэхэ ...лалгын хэм хэмжээн ...хүсэд тааруугаар ...уд һунгагдаһан бай...

...дна, Шэнэ Жэшээтэ ...Колхознигуудай бү... ...дахи съездэ бэлдэ... ...комиссиин гэшүүдтэ ...дай эрхэ олгоо.

...дуудай эрхэ түлөө... ...жэ Мандатна комис... ...на.

...съездэ суглараа, ...дэтэ шалтагаануу... ...даагүй.

...республиканууда... ...дээрэ түлөөлэгдэ... ...ии Федерациин хэдэ... ..., автономито рес... ...ба областьнуудай, ...екистанай, Белорус... ...н Молдавиин, Гру... ...жанай, Таджигай ...республикануудай ...делегацинууд эгээн ...болоно.

...дай нэгэдэхи съезд... ...7 хүн, Колхозни... ...дай бүхэсоюзна хоёр... ...11 делегат энэ съез...дын делегадуудай тоодо оролсоно. Нэгэдэхи ба хоёрдохи съезднүүдэй хүдэлмэридэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Одесскэ областиин КПСС-эй XXI съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Макар Анисимович Посмитный хабаадалсаһан байгаа. Мүнөө тэрэ Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегат боложо ерээ.

Нүхэр Посмитный тухай дуулаагүй хүн энэ зал соо олдохогүйл ха даа. Макар Анисимович граждан дайнда хабаадаа, хожомынь түрүүшын колхозуудые эмхидхэгшэдэй нэгэн болоһон байна. Олон колхозой залуушье, наһажаалшье түрүүлэгшэнэр хамтын ажахые хүтэлбэрилгын шадабарида һурахын тулада нүхэр Посмитныйдэ айлшалжа ерэдэг. Дүшэн табан жэлэй турша соо түрэл колхоздоо ажаһуухадаа, ажаллахадаа Макар Анисимович бүхы хүсэ шадалаа, бүхы оюун бэлиг ба эрдэмээ тэрээндэ зорюулдаг.

Бүхы орон дотороо мэдээжэ болоһон колхозуудай бусад дүршэл ехэтэй ударидагшад;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Костромской областиин «12-й Октябрь» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Прасковья Андреевна Малинина;

Социалис Ажалай Герой, Владимировска областиин «Большевик» колхозой түрүүлэгшэ Аким Васильевич Горшков;

Социалис Ажалай Герой, Узбегэй ССР-эй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ахмаджан Одилов;

Социалис Ажалай Герой, Грузинн ССР-эй Джапаридзиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Николай Степанович Кочиашвили;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Туркмениин ССР-эй Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Оразгельды Эрсарыев болон бусад съездын делегадуудай тоодо оролсоно.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүлэг олон алдаршаһан мастернууд съезд дээрэ түлөөлэгдэнхэй. Тэдэнэй тоодо:

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ Кировоградска областиин КПСС-эй XX съездын нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир Александр Васильевич Гиталов;

Социалис Ажалай Герой, Краснодарска хизаарай «Кубань» колхозой бригадир Михаил Иванович Клепиков;

Социалис Ажалай Герой, Воронежско областиин «Красный маяк» гэжэ колхозой алдарта свекловод, звеньевой Анна Митрофановна Челнокова;

Социалис Ажалай Герой, Молдавиин ССР-эй «Дружба» колхозой колхозница Марий Михайловна Цымбалист;

Социалис Ажалай Герой, Ставропольско хизаарай «Россия» колхозой ахалагша хонишон Иван Григорьевич Красников;

Социалис Ажалай Герой, Армениин ССР-эй Ахавнатун тосхоной колхозой бригадир Роза Вачагановна Авакян;

Социалис Ажалай Герой, Латвиин ССР-эй «Дзиркстеле» колхозой һаалишан Владислава Наполеоновна Спроге;

Социалис Ажалай Герой, Эстониин ССР-эй «Эдази» колхозой бригадир Эдуард Янович Теэ болон бусад бии.

Манай съездын делегадуудай состав тухай хэлэжэ байхадаа, тэрэнь Колхознигуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съездын делегадуудай составһаа хэр ехэ илгаатайб гэһэн асуудал табиха ёһоороол табинабди?

Манай колхозуудта гушан табан жэлэй турша соо болоһон угаа ехэ хубилалтанууд тухай тогтоһоной хэрэг үгы бэзэ. Энээн тухай угаа олоор, һайнаар хэлэгдээ, эдээн тухай таанад өөһэдөөшье яһала мэдэжэ байнат. Эдэ хубилалтанууд Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадуудай составта нүлөө үзүүлэнгүй байжа шадахагүй болоно бшуу.

Хамагай түрүүндэ, хүдөөгэй ажалшадай эрдэм бэшэгэй дээшэлһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бүхы делегадуудай — 2193-ниинь гү, али 48 процентнь дээдэ ба дунда эрдэмтэй, 11 делегадта наукануудай кандидадуудай нэрэ зэргэ олгогдонхой, 90 делегадта — габьяата агроном, зоотехник, ветеринарна врач, газар эсхэмжэлэгшэ, механизатор гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдонхой.

Делегадуудай нилээд ехэ хубинь жиирэй колхознигууд болоно. Энэньшье ойлгосотой. Социалис ажахын ниитын түхэл маяг болгошо колхоз хадаа үргэн демократида үндэһэлэн, олониитэ колхознигуудай хүсөөр үйлэдбэрие хүтэлбэрилгые хангадаг юм. Съездын делегадаар 2202 колхозник һунгагдаһан байна. Энэ хадаа полеводууд, малшад, механизаторнууд, барилгашад болоно.

Съездын делегадуудаар һунгагдаһан жиирэй колхознигуудай 795 хүниинь гү, али гурбанай нэгэ хубиһаа олониинь механизаторнууд юм. Энэньшье ойлгосотой. Мүнөөнэй колхоз хадаа томо, хүсэтэ энергетическэ баазатай ажахы болоно. Тэндэ механизатор хүдөөгэй гол мэргэжэлэй ажал хэгшэдэй нэгэн болоно.

Съездэ һунгагдаһан механизаторнууд колхозой хоёр миллион шахуу тоото трактористнууд-машинистнуудые, комбайнернуудые, жолоошодые түлөөлнэ.

Колхоз, совхозуудта һүүлшын арбан жэлэй турша соо механизаторнуудай тоо нилээд олон болоо. Зүгөөр эндэ гансахан тоогоор хизаарлагданагүй. Түрүүшын үеын тракторист ямар байгааб гэжэ ветеранууд һайнаар һанана. Үнэндөө тэдэнэр газар хахалагшад лэ байгаа гээшэл даа.

Мүнөөнэй механизатор хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэридэ мүнөө хэрэглэгдэдэг элдэб олон машинанууд ба механизмуудаар хүдэлмэрилжэ шадаха үргэн мэргэжэлтэй тракторист-машинист болоно. Тэдэнэй дунда хлопок хуряадаг, свёкло малтадаг, сайн набша суглуулдаг, бусад орёо машинанууд ба агрегадуудай механигууд-жолоошод үсөөн бэшэ. Урдань хүдөө ажахыда иимэ машинанууд байгаагүй.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые һаалишад, адуулагшад урда тээнь бүхы шахуу хүдэлмэрээ бар хүсөөрөө дүүргэдэг байгаа. Оньһожоруулга хэрэглэлгэ малшадай ажал хүнгэдхэхэһөө гадна, тэрэнэй шэнжэ шанарынь үндэһөөрнь хубилгана. Машинаар үнеэ һааха мастер, нооһо хайшалагша, мал ажалдахи хүшэр хүдэлмэриин талаар механик, шубуунай фермын оператор, электрик, слесарь-тааруулагша гэхэ мэтын шэнэ мэргэжэлнүүд бии болоо.

Колхозно кадрнуудай составай шанарайнгаа талаар эдэ жэлнүүдтэ хубилһанай олон жэшээнүүдые үшөө дурдажа болохо байна. Мүнөө хаа хаанагүй шэнэ мэргэжэлнүүд бии болоо. Колхозно үйлэдбэриин, культура ба ажаһуудалай элдэб һалбаринуудта зуу гаран мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг. Тэдэнэр бултадаа энэ съезд дээрэ түлөөлэгдэһэн байха юм.

Наука, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэлгэдэ колхозно үйлэдбэри мүнөө үндэһэлдэг. Ямар нэгэн ажахын амжалтанууд тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй зохёохы эдэбхи хэшээлһээ нилээд ехээр дулдыдаха байна. Мүнөө колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй олонхидынь мэргэжэлтэд юм. Ажахынуудай 859 хүтэлбэрилэгшые колхознигууд съездын делегадууд болгожо эльгээгээ.

Иимэ мэдээнүүдые дурдахада, нилээд һонирхолтой. Нүхэдүүд, дипломтой 1490 хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ зал соо һуулсана. Колхозно байгуулалтын жэлнүүдтэ урган гараһан хүдөөгэй интеллигенциин олон түмэн тоото отрядые тэдэнэр түлөөлнэ. Мүнөө үедэ колхозуудай элдэб тушаалнуудта 117 мянган агроном, 60 мянган зоотехник, 33 мянган ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд, 47 мянган инженер ба техникүүд хүдэлнэ.

Дундуур зэргын кадрнууд колхозно үйлэдбэридэ шухала үүргэ дүүргэдэг. Съездэ 437 бригадир, 199 фермэнүүдые даагшанар һунгагдаа. Тушаалнуудай нэрэ урдынхидаал адли хуушаараа үлөө, зүгөөр эдэ кадрнуудай удханьр, ажал хүдэлмэриинь хэм хэмжээн хубилаа. Мүнөөнэй бригаданууд ба фермэнүүд хадаа түрүү һайн техникэ ба түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан томо үйлэдбэриин подразделенинүүд болоно гээшэ. Олон бригада ба фермые дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд, шадабаритай эмхидхэгшэд толгойлно. Тэдэнэй дунда хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үсөөн бэшэ.

Делегадуудай составта шэнэ юумэн гэхэдэ, бүлэг олон экономистнууд, түсэблэгшэд, бухгалтернууд, шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр съездэ хабаадалсана. Энэ хадаа яһала ойлгосотой. Хүдөө ажахын үмэнэ табигдажа байһан ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэ үйлэдбэрие түсэблэлгые һайжаруулха, ажахын тоосоо хэрэглэхэ, ажалые научна ёһоор эмхидхэхэ, бүридхэл ба хиналта шангадхаха эрилтэ табина.

Нүхэдүүд! Ороной бүхы колхозуудта партийна эхин организацинууд бии гэжэ Леонид Ильич Брежнев съезд дээрэ хэлээ һэн. Тэдэнэр таряан ажалай ба мал ажалай бүхы һалбаринуудые саашадань дэбжэхэ талаар ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хүдөөгэй ажалшадые элсүүлэн эмхидхэнэ.

Колхозно үйлэдбэриин бүхы шухалын шухала һалбаринуудта коммунистнууд хүдэлдэг. КПСС-эй нэгэ миллион 600 мянга гаран гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадуудые колхозой партийна организацинууд нэгэдүүлдэг. Съездэ 2422 коммунистые делегадууд болгожо һунгалга Коммунис партида колхознигуудай ехээр этигэн найдадаг байһые харуулна.

Манай комсомол съездэ эрхимээр түлөөлэгдөө.

Колхозно байгуулалтын бүхы түүхын туршада коммунистнууд ходо доо эрэлхэг зоригтойгоор түрүү зэргэдэ ябажа, өөһэдынгөө хойноһоо партийнабэшэ олон түмэн колхознигуудые дахуулан ябадаг, ниитын үйлэдбэрие хүтэлбэрилгэдэ тэдэниие хабаадуулдаг байгаа.

Олон миллион тоото партийнабэшэ эдэбхитэдтэ түшэглэдэг лэ дээрэһээ парти хүсэтэй. Ударна ажалаараа, ниитын ажабайдалда хабаадалгаараа өөһэдынгөө нютагаархидта хүндэтэй болоһон эдэбхитэдэй тоо хүдөө нютагуудта жэл ерэхэ тудам олон боложол байдаг. Манай съездын делегадуудай составта 2119 партийнабэшэ колхознигууд оролсоно.

Колхознигуудые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулгада партийна, профсоюзна ба комсомолой организацинууд, советскэ органууд ехэ анхарал хандуулна. Колхозуудай культурын ба ажаһуудалай эмхи зургаануудта шадабари ехэтэй, өөрынгөө хэрэгтэ дуратай мэргэжэлтэдэй ехэ отряд хүдэлдэг. Энээн тухай тусхайлбал юун гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудай 24 хүдэлмэрилэгшэ: клубуудые даагшанар, колхозой культурын байшангуудай директорнууд, хүүгэдэй садуудай хүмүүжүүлэгшэд съездын делегадуудай составта оролсоно.

Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадуудаар 1713 эхэнэр һунгагдаа гэжэ Мандатна комисси элидхэнэ, нүхэдүүд, энэ хадаа бүхы делегадуудай 38 процентнь болоно. Тэдэнэй тоодо:

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Рязанска областиин «Дело Октября» колхозой бригадир Ксения Куприяновна Петухова;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Азербайджанай ССР-эй «1 Мая» колхозой түрүүлэгшэ Шамама Гасанова;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Грузиин ССР-эй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир Тамара Андреевна Купуния;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ Киргизэй ССР-эй «Дружба» колхозой колхозница Суракан Кайназарова;

Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэгшэ, Латвиин ССР-эй «Копдарбиба» колхозой колхозница Марта Алмовна Семуле;

Социалис Ажалай Герой, Казахай ССР-эй «Красная звезда» колхозой ветеран Сындыбала Онгарбаева;

Эндэ үгэ хэлэһэн, Социалис Ажалай Герой, Белоруссиин ССР-эй Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Лидия Ивановна Осиюк, ажалайнь габьяануудаар колхозно таряашадай, манай бүхы совет арадай омогорходог бусад олон алдарта эхэнэрнүүл бии.

Витебскэ, Псковско, Пензенскэ, Могилевско, Белгородско областьнуудай, Киргизэй ССР-эй, Эстониин ССР-эй, Грузиин ССР-эй делегацинуудай хахад тухайнь эхэнэрнүүд байһанда баясахаар байна.

Нүхэдүүд! Манай съездын делегадуудай дунда гурбан Советскэ Союзай Герой, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэһэн 23 хүн, 639 Социалис Ажалай Герой, Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаһан 2401 хүн, Ленинскэ ба гүрэнэй шангуудай 7 лауреат, хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ба Арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ хабаадаһан 1685 делегат выставкэнүүдэй дипломууд ба медальнуудаар шагнагдаһан 1224 делегат бии.

Съездын делегадууд политическэ, эмхидхэлэй болон ажахын ехэ хүдэлмэри эрхилдэг юм. 2250 делегат колхозуудай правленинүүдэй, шалгалтын комиссинуудай гэшүүд болоно, 1629 делегат партийна органуудай бүридэлдэ һунгагдаһан, 2806 —Соведүүдэй депутадуудаар, тэрэ тоодо 349 делегат СССР-эй Верховно Соведэй, Союзна республиканүүдай Верховно Соведүүдэй депутадуудаар һунгагдаһан байна.

Манай ороной 61 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд Колхознигуудай гурбадахи съездын хүдэлмэридэ хабаадана. Тэдэнэй дунда ородууд, украинецууд, белоруссууд, узбегүүд, казахууд, грузинууд, азербайджанууд, литовцууд, молдаванууд, латышуудуд, киргизүүд, таджигууд, армянууд, туркменүүд, истонецууд, автономито республикандуудай, автономито областьнуудай, национальна округуудай үндэһэн угсагаата яһатанай түлөөлэгшэд бии. Съездын делегадуудай олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн ушар ленинскэ национальна политикын, манай агуу ехэ Эхэ ороной арадуудай хоорондохи аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаанай хүгжэн һалбарһые гэршэлнэ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

КОЛХОЗ

КОЛХОЗ. Энэ үгэ бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ, алдар суутай болонхой. Совет ороной таряашадта энэ үгэ илангаяа дүтэ, гүн удхатай, энэрхы шэнжэ шанартай, таряашадай сэдьхэл зүрхэ баясуулна. Манайда В. И. Ленинэй түүхэтэ кооперативна түсэбэй хэлбэришэгүйгөөр, бодотоор бэелүүлэгдэһыень энэ үгэ эли тодоор гэршэлнэ.

Мүнөө Москвада, Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо, Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съездын боложо байһан жабхаланта ушар, съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, «Колхозой шэнэ Жэшээтэ Устав тухай» КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо нүхэр Д. С. Полянскиин хэһэн элидхэл колхозуудые улам бүри алдаршуулха, колхозно байгуулалтын саашадаа хүсэн түгэлдэрөөр, улам ехэ эршэтэйгээр хүгжэлтэдэ тон ехэ түлхисэ, дэмжэлтэ үзүүлхэ байһаниинь лабтай.

Буряад ороноймнай колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, бүхы ажалшад Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна. Ажал хүдэлмэридөө шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй гайхамшагта ойн баярта бэлдэжэ байһан дурасхаалта үедэ колхознигуудай съездын зарлагдаһандань урмашанхай манай ажалшад, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Хонишод ба һаалишад, механизаторнууд ба луговодууд, гахайшад ба шубуушад, тугалшад ба мал адуулагшад—хэниинь хэн гэшэгүй бултадаа шэн габьяата ажалда зоригжонхой.

Энэньшье ойлгосотой. Тэдээндэ имагтал колхозно байгуулалта эрхэ сүлөө, зол жаргал, алдар солото ажал олгоо ха юм. Тиимэл хадань мүнөө тэдэнэй ухаан бодол, инаг сэдьхэл, халуун зүрхэн Кремлиин Съезднүүдэй ордондо хандуулагданхай. Тэндэ колхозно байгуулалтые саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ тухай, колхозой шэнэ Жэшээтэ Устав тухай, колхознигуудые улам баяжуулха, байдалыень бүри һайжаруулха тухай хөөрэлдөөн боложо байна.

Мүнөө үеын колхозууд хадаа элдэб янзын машина техникээр хүсэд зэбсэгжэнхэй, үйлэдбэрээ эрдэм наукын үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэдэг, алибаа оньһон аргануудые үргэнөөр хэрэглэдэг, таряан ажалайшье, мал ажалайшье продукци элбэгээр гаргадаг, экономическа талаараа бэхижэнхэй, томо гэгшын ажахынууд болонхой. Хүн зониие эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленностиие түүхэй эдээр хангаха хэрэгтэ колхозууд тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Колхознигуудай бүхэсоюзна III съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга соо энээн тухайда ойлгосотойгоор хэлэгдэнхэй.

Эндэ хэлэгдэһэн ушарые лаблан баримталхын тула, бүхы Советскэ Союз дотор колхозуудай ямар түргэнөөр хүгжэжэ, ургажа, өөдөө дэбжэжэ байһыень элишэлхын тула манай республикын колхозуудай байдал дээрэһээ хэдэн жэшээнүүдые харуулалтай болоно. 1935 ондо, колхознигууд—габшагайшуудай бүхэсоюзна хоёрдугаар съезд дээрэ хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай баталагдаха үедэ, манай колхозууд жэжэхэнүүд, үйлэдбэринь бага, машина техникээр хомор, адууһа малаар үсөөн байгаа ха юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ямар угаа ехэ хубилалтануудай болоһониинь иимэ баримтанууд дээрэһээ тодорно. 1935 ондо дунда зэргээр нэгэ колхоздо миил 57 үрхэтэ айл тоологдодог байбал, мүнөө 360 айл болоо гэхэ гү, али тоонь 6 дахин олошороо. Урдань үмсөөрөө, ганса гансаараа, хара амияа хараад һуудаг таряашадай һуудал байдал иигэжэ тад ондоо, гүнзэгы коллективнэ хамтын шэнжэ шанартай.

Баһа нэгэ һайшаалтай зүйлынь гэхэдэ, колхоздо айлнуудай олошорхо тума, экономиконь ургаа. Тиихэдэ нэгэ колхоздо дунда зэргээр 330 гектар таряалангай газар хүртэдэг байбал, мүнөө 5000 гектар болоо гэхэ гү, али 15 дахин ургаа. Тэрэ үеынхитэй сасуулжа үзэбэл, нэгэ колхоздо хүртэдэг эбэртэ бодо малай тоо толгойнь 12 дахин, хонидой—46 дахин, гахайн—36 дахин, моридой—4 дахин олон болоо. Жэлһээ жэл бүхэндэ колхозуудай олзо доход ехээр оруулдаг болоһониинь мэдээжэ.

Колхозой экономическа хүгжэлтэтэй нягта холбоотой эгээн шухала, эгээл магтаалтай, эгээл һонирхолтой ушар юуб гэхэдэ, эрдэм наука ба техникын туйлалтануудые, оньһон арга болон түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэдэг хамтын ажахыда хүдэлжэ бэйхадаа колхознигуудай оюун бодолойнь шэнжэ шанар эрид хубилаа. Ажабайдалдаа, хамтынгаа ажал хүдэлмэридэ колхознигууд «бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө» гэһэн гоё гурим хэлбэришэгүйгөөр баримтална. Таряашад мүнөө ёһотой коллективистнүүд болонхой. «Колхоз хадаа таряашадта коммунизмын бодото һургуули болоо» гэжэ парти ба правительствын амаршалга соо тон зүбөөр тэмдэглэгдэнэ. Колхознигууд хамаг бүхы асуудалнуудые хамтаараа шиидхэнэ. Гүрэнэйнгөө урда абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ ажал хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэхэ, үйлэдбэреэ түргэн хүгжөөхэ гэхэ мэтэ шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ колхознигууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Колхознигуудай дундаһаа үйлэдбэриин эрхим түрүүшүүл, бэлигтэй бэрхэ эмхидхэгшэд, эрдэмээр түгэлдэр мэргэжэлтэд, инженернүүд ба механизаторнууд, агрономууд ба зоотехнигүүд, врачнууд ба багшанар олоор урган гараа.

Хүдөө нютагуудта колхозуудай үзүүлжэ байһан арюун һайхан үүргэнь иимэл даа. Тиимэл тула таряашадта коммунизмын һургуули гэжэ колхоз алдаршаха ёһоороо алдаршанхай.

Парти болон правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын, хүдэлмэришэн ангиин энэрхы туһаламжын ашаар лэ колхозно байгуулалта хэлбэришэгүйгөөр хүгжэжэ, колхознигуудай байдал улам бүри һайжаржа байна гэжэ манай колхозно таряашад гүнзэгыгөөр мэдэрнэ, тиигээд тэдэнэр коммунизмын хэрэгтэ хэзээ бүхэндэ үнэн сэхэ, саашадаа улам ехэ оролдосотойгоор ажаллахаар бэлэн байһан тухайгаа гүн зүрхэнһөө мэдүүлнэд.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын долоодохи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сессиие Улаан-Үдэ хотодо 1969 оной декабриин 29-дэ зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
1969 оной ноябриин 27.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. Л. ПОТРАЧКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын социальна тэдхэмжын зургаануудта олон жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, ажалшадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй социальна тэдхэмжын таһагые даагша нүхэр Григорий Лукич **Потрачковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной ноябриин 26.

СОВЕТСКЭ СОЮЗДА АЛБА ХЭНЭБДИ!

Бүхы Армиин залуу офицернүүдэй зүблөөн

Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой залуу офицернүүдэй зүблөөн М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ ЦДСА-гай Улаан тугта зал соо ноябриин 26-да эхилээ. Энэ уулзалгада сэрэгэй частьнуудһаа ба дайшалхы Корабльнуудһаа манай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүхы түрэлэй сэрэгүүдһээ хуурай газарай, ракетнэ, далайн, агаарай, десантна, түмэр замай, барилгын, бусад мэргэжэлэй сэрэгүүдэй түлөөлэгшэд Москва ерээ.

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко, министрэй нэгэдэхи орлогшонор, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник Армиин генерал А. А. Епишев болон бусад зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко элидхэл хээ.

Забһарлалгын һүүлээр зүблөөндэ хабаадагшад сёкцинүүдтэ таһаржа хүдэлмэрилөө.

(ТАСС).

КОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ГУРБАДАХИ СЪЕЗД

ТАРЯАШАДТА КОММУНИЗМЫН ҺУРГУУ

Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын үдэшын заседани ноябриин 25-да үдэрэй 4 часта нээгдэ. Колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проект тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянскиин хэһэн элидхэлые делегадууд зүбшэн хэлсэжэ ороо. Элидхэлые делегадууд, айлшад ехээр һонирхон шагнаа.

Үдэшын заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан Владимирска областиин «Большевик» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **А. В. Горшков** Тульска областиин «Новая жизнь» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **И. М. Семёновто** үгэ үгөө.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, совет таряашадай ажабайдал һайжаруулгада угаа ехэ оролдолго гаргадагайнь, үдэр бүриин анхарал хандуулдагайнь түлөө манай партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, Советскэ правительствада Ленинэй ордента «Новая жизнь» колхозой гэшүүдэй, Тульска областиин бүхы ажалшадай зүгһөө тэрэ баясхалан хүргөө.

«Новая жизнь» колхоз хэмжээнэйнгээ талаар дундуур ажахы болоно: тэрэ 2180 гектар таряанай газартай. Манай газар дээрэһээ гектар бүриһөөнь 8 центнерһээ дээшэ таряан ургуулагдахагүй гэжэ тоологдодог үе байһан юм гээд үгэ хэлэгшэ дурдаа. Колхознигууд эдэ баталамжануудые буруу һүргөө: орооһото таряанай жэлэй дунда зэргын ургаса гектар бүриһөө 1961—1964 онуудта 23,2 центнер, 1965—1968 онуудта — 32 центнер болоһон байха юм. Мүнөө жэлдэ таряашад гектар бүриһөө 41,8 центнер орооһо, намарай шэниисын ба ешмээнэй зарим участогуудай гектар бүриһөө 70 центнер хүрэтэр ургаса хуряажа абаа. Колхоз жэл бүхэндэ гектар бүриһөө 200 центнер хартаабха, 400 центнер овощ, 900 гаран центнер тэжээлэй корнеплод хуряажа абадаг.

Газар таряалан бүри болбосоноор эрхилдэг болоһоной, эрхим сортын үрэһэ хэрэглэһэнэй ашаар, мүн механизаторнуудай, агрономуудай, бүхы таряашадай шадабариин дээшэлһэнэй, тэдэнэрэй ажал хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө хандаһанай ашаар нимэ нилээд үндэр ба тогтууритай ургаса абаха аргатай болоо.

Тэжээл элбэгээр абаха бата бэхи үндэһэ һуури байгуулаад, колхоз нинтыгээ мал ажалые амжалтатайгаар хүгжөөнэ, малай тоо болон тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлнэ. Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо мяха абалга 72, һү һаалга — 75 процентээр нэмээ. Нёдондо жэлдэ мүнгэн олзонь эдлүүриин газарай гектар бүридэ абажа үзэбэл, 700 түхэриг болоһон байха юм. Олзын дээшэлхэтэй нэгэн доро колхозой хубаагдадаггүй фондынууд ехэ болоһон байна.

Город ба хүдөөгэй хоорондохи илгаае үгы болгохо тухай манай партиин программна зорилгые шиидхэхын тулада бидэнэр нилээд шангаар хүдэлнэбди. Культурно-ажаһуудалай барилганууды, гэр байрануудые бодхохын, һуурин газарнуудые болбосон зохид түхэлтэй болгохын тулада улам бүри ехэ мүнгэ зөөри һомолдог болообди. Колхоздо культурын байшан, дунда һургуули, интернат, хүгжэмэй һургуули, магазинууд, столово, хүүгэдэй комбинат баригданхай. Асфальтаар хушагдаһан харгынууд заһагдаа. Тосхондо байгаалиин газ хүрэжэ ерэнхэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхознигуудай бүлэнүүдэй дүрбэнэй гурбан хубиһаа олониинь шэнэ гэртэ ороһон гү, али аятай зохид байрануудые абаһан байна. Хара хүрьһэтэ бэшэ газартай нютагуудта үндэр ургаса үгэдэг, нугаран унасагүй орооһото таряанай үрэһэ бии болгохын тулада бүри эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болохыень гуйжа, эрдэмтэд-селекционернүүдтэ И. М. Семенов хандаа. Манай промышленность таряа хуряадаг «Нива», «Колос» гэжэ ба бусад хүсэтэ комбайнуудые бүтээн гаргаха шадабарие түргэноор шудалха ёһотой.

Колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проектые, колхозуудай соведүүдые байгуулха тухай комиссиин дурадхалые һайшааха ба баталан абаха дурадхал Тульска областиин колхознигуудһаа съездэ ерэһэн делегадуудай зүгһөө оруулаа. Газар хамгаалалгые һайжаруулха, хүдөө тосхонуудые шэнэдхэхэ архитектурна түсэбүүдые гүрэнэй зүгһөө хиналтые шангадхаха зорилготой хэдэн ажаглалтануудые Уставай проект тушаа тэрэ хээ.

Киевскэ областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **А. Г. Бузницкий** трибунын дэргэдэ ерэнэ. Колхозой Жэшээтэ Уставай проектые областиин полинуудай ажалшад ооһэдынгөө конференци дээрэ хүсэдөөр һайшаан дэмжээ гээд тэрэ хэлээ. Колхозой Жэшээтэ Уставай проектые зохёохо, съездэ бэлдэхэ талаар ехэ ба үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, комиссиин түрүүлэгшэ Л. И. Брежневтэ комиссиин гэшүүн байһан би гүнзэгы баясхалан хүргэхые хүсэнэб.

Имагтал Агууехэ Октябриин илаһанай, ленинскэ кооперативна түсэбэй бодотоор бэелүүлэгдэһэнэй ашаар, таряашад өөрынгөө газарай, хуби заяанай, ажабайдалай эзэниинь болоо гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Индустриальна ажалда улам бүри адлирхуу боложо байһан хүдөөгэй ажалай шэнжэнь хараһаар байтарнай хубилна. Энэ хадаа партиин политикын үрэ дүн мүн болоно. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй хараалһан, партиин XXIII съездээр һайшаагдаһан экономическа хэмжээнүүд хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри түргэноор хүгжөөхэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгоо.

Ашаглагдаагүй арга боломжонууд тухай А. Г. Бузницкий саашадаа тогтожо хэлэһэн байна. Жэшээлхэдэ, гектар бүридэ 30 ба дээшэ тонно наг шэбхэ гаргажа тараахада, таряанай үндэр ургаса абтадаг, шанарынь һайжардаг гэжэ колхоздо үнэмшэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, органическа үтэгжүүлгэнүүдые бэлдэхэ ба газарай хүрьһэндэ тараан оруулха хүшэр хүдэлмэриие хүнгэдхэлгэдэ туһа үзүүлхэ ехэ гүйлтатайгаар таряашад научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ хандана. Колхозуудта бүтээсэ ехэтэй ба найдамтай машинанууд хэрэгтэй, зүгөөр мүнөө дээрээ тэдэнэй үсөөн байһаниинь гэмшэлтэй.

Мал ажалдашье ашаглагдаагүй арга боломжонууд бии. Хамагай түрүүндэ тэжээл элбэгээр абаха үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ шухала. Кукуруза, соя болон наран сэсэгые, өөрынгөө ажахыда холижо, үдхэпөөр тариһан байнабди. Тэрээнһээ угаа һайн үрэ гараа; гектар бүриһөө 100 центнер тэжээлэй единицэ абаһан байнабди. Энэ хадаа мүнөө жэлэй 10 һарын турша соо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 650 центнер һү һааха, 270 центнер мяха абаха арга олгоо.

Мал шахалтые колхозууд хоорондын организацида гү, али жэшээлхэдэ, манай колхоз шэнги тусхай мэргэжэлдэ ороһон ажахыда гол түлэб эмхидхэдэг байха шухала гэжэ һанагдана гээд үгэ хэлэгшэ саашань тэмдэглээ. Тиигээд байбал үлүү һалбаринууд, зууршалагшад хэрэггүй болохо, мяхан хямда сэнтэйгээр абтаха. Шэниисын үнэ талын районуудта нэгэн янзын байгаад, ой модото нютагуудта ондоо байдаг гэжэ мэдээжэ. Энэ хадаа яһала таарамжатай. Тэд гахайн мяханай сэн эдэ хоёр райондо адли байдаг. Тиимэһээ ой модото нютагай түрүүлэгшэ нижэ бодохол даа: гахай шаханхаар, шэниисэ түсэбһөө гадуур худалдажа, 50 процент нэмэри абалсаа һаам дээрэтэхэ. Энэ асуудалые зохихо органуудай шэнжэлжэ үзөөл, шухала хэмжээнүүдые абахаар болоо гээшэ ха.

Брестскэ областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Л. И. Осиюк** иигэжэ мэдүүлээ:

— Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездые манай ороной хүдөөгэй ажалшад угаа ехээр сэдьхэлээ хүдэлгэн, баяр баясхалантайгаар, зоригжолто ажалаар угтаа. Урдань батрак ябаһан, Баруун Белоруссида ажаһууһан намда энэ хадаа хоёр дахин ехэ һайндэр болоно. Съездын делегат болохо зол хубиин намда тудаха, ооһэдынгөө колхознигуудые Москвада түлөөлхэб гэжэ 30 жэлэй урда тээ би һанаандаашье оруулжа шадаха байгаа гээшэ гүб?

Манай урдын хүндэ хүшэр байдалые мүнөөнэй гэгээн гэрэлтэ байдалтай сасуулхань бэрхэтэй,—гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ.—Бидэнэрэй ямараар ажаһуудаг байһые һанаад үзыт. Манай Брест шадарай нютагуудай эгээн лэ эрхим газарынь панууд болон помещигүүдэй мэдэлдэ байгаа. Манай таряашад ехээр ажалладагшье һаа, элбэг ехэ таряа абажа шададаггүй байгаа бшуу. Мүнөөнэй шэнги иимэ һургуулинууд, больницанууд, клубууд байгаагүй. Совет засагтай хамта манай хизаар нютагта тон ондоо ажабайдал тогтоо. Манай тосхонууд шэнэдхэн хубилгагдаа, манай хүнүүд ургаа. Айл бүхэндэ шахуу телевизор, мотоцикл ба ажалые хүнгэдхэдэг элдэб эсын бусад машинанууд бии. Маанадай урдань ямар хүндэ хүшэр юумэ үзэдэг байһыемнай мүнөөнэй залуушуул хөөрэлдөөнүүдһээ, кинофильмнүүдһээ мэдэжэ абадаг. Хуушанайнгаа үмсын ажалда бусахые эрмэлзэхэ хүниие олохогүйт. Маанад, колхознигууд тухай гаргадаг анхарал оролдолгын түлөө түрэл Коммунис партидаа, Советскэ правительствада гүнзэгы баясхалан хүргэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхэ үгэнүүдые олохоншье намда бэрхэтэй, гээд Л. И. Осиюк хэлээ.

Л. И. Исиюк 21 жэлдэ һаалишанаар хүдэлнэ. Арбан жэлэй һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр басаганиинь һаалишан болоо. Энээн тухай съездын делегадай хэлэхэдэ, зал соо альга ташалган болоһон байна. Бүлэг һүтэй үнеэдые тэжээн томо болгооб, нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 7920 килограмм һү һаагааб гэжэ үгэ хэлэгшын мэдээсэхэдэ, дахяад альга ташалган болоо.

Манай орондо жинхэнэ хүнүүдэй ажал ажаглагдадаг, сэгнэгдэдэг гээд Л. И. Осиюк хэлээ. 1958 ондо намда Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Би СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагданхайб. Хүдөөгэй юрын эхэнэрэй правительствын гэшүүн болодог ушар ямаршье буржуазна орондо үзэгдэдэггүй байна бшуу.

Механизаторнууд, полеводууд, малшад—манай бүхы нютагаархин съездымнай хүдэлмэриин хойноһоо мүнөө анхаралтайгаар ажаглан харана, 1970 ондо—табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ—хүдөө ажахын продуктнуудые эрид ехээр элбэгжүүлхын тулада дээгүүр уялгануудые абана, бэе бэетэйгээ мүрысэнэ. Манай хүсэн түгэс совет Эхэ ороной бэхижэхын, хүгжэн һалбархын тулада манай ажалшад хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэл ба шадабарияа гамнахагүй гэжэ съездын үндэр трибуна дээрэһээ үшөө дахин найдуулхые би хүсэнэб.

Краснодарай хизаарай «Кубань» гэжэ колхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **М. И. Клепиковтэ** үгэ үгтөө.

— Колхозно байгуулалтын шухалын шухала асуудалнуудта зорюулжа, партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн тодо һонор үгэ маанадта, съездын делегадуудта, гүнзэгы ехээр һонирхогдоо,—гээд тэрэ хэлээ.—Таряашадай ажалые парти ямар үндэрөөр сэгнэнэб, маанадай үмэнэ ямар гайхамшагтай хараа замууд нээгдэнэб гэжэ харахалаа. Бүри һайнаар хүдэлхэ, хараалһан зорилго тээшэ улам түргэноор дабшаха дуран хүрэнэ.

Манай ороной хүдөө ажахын ямар ехээр урагшаа дабшаһые үгэ хэлэгшэ, тусхайлбал, «Кубань» гэжэ түрэл колхозойнгоо жэшээ дээрэһээ харуулаа. Энэ хадаа мүнөө томо, олон һалбаритай ажахы болоно. Тус ажахы 12 мянган гектар таряанай газартай, мал ажалай 12 фермэтэй. Гол фондынуудайнь сэн 1950 ондо 500 мянган түхэриг байгаа һаа, 1968 ондо 11 миллион үлүүтэй түхэриг хүрэтэр ургаа. Колхоз жэл бүхэндэ 26 мянган тонно таряа ургуулдаг, 1400 тонно мяха абадаг, 7 мянган тонно һү һаадаг, 80 мянган тонно саахарай свёкло бусад олон продуктнуудые абадаг байна.

Мүнгэн олзонь нёдондо жэлдэ 9 миллион шахуу түхэриг болоо.

Арбан жэлэй урда тээ колхозой партийна организациин үүсхэлээр газар таряалан бүри болбосоноор эрхилхэ талаар хүдэлмэри манайда хэгдэдэг болоо һэн гээд нүхэр Клепиков хөөрэнэ. Тиихэдэ эндэ гектар бүриһөө 27 центнер орооһото ба орооһото-бобово таряанай ургаса хуряагдадаг байгаа, харин нёдондо жэлдэ колхоз 52 центнер ургаса абаа.

Колхозой Жэшээтэ Уставай проектын «Газар ба тэрэниие ашаглалга» гэһэн бүлэг тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар Кубаньда ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ, газарай хүрьһэ хамгаалха үргэн ехэ хэмжээнүүд абтана, Краснодарска водохранилищи баригдажа байнхай. Ажахынуудай ооһэдынь хүсөөр газар уһалалтые эмхидхэхын тулада, намаг хатаахын, сабшалан ба бэлшээри һайжаруулхын тулада олон юумэ хэгдэнхэй.

Поли хамгаалха модонууд олоор һуулгагдана. Гэбэшье газарые гамтай һайнаар хэрэглэхын тулада бүхы юумэн үшөөл хүсэдөөр хэгдэнэгүй. Тус тус һанамжа дурадхалнуудые бэшэ, харин газар таряалан эрхилхэ бүхэли, боломжологдоһон гуримые, тэрэ тоодо газарай хүрьһэ хамгаалха хэмжээ ябуулгануудые манай хүдөө ажахын центрнүүдэй, научно-шэнжэлэлгын институдуудай зохёожо, колхозуудта үгэхыень хүсэхэ байнабди. Газарые зүбөөр ашаглахын, агротехническэ хэмжээнүүдые сахихын түлөө тушаалта хүнүүдэй, мэргэжэлтэдэй, бригаданууд болон фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, колхозник бүхэнэй нюурай харюусалга тухай эрилтэнүүдые шэнэ Устав соо илангаяа тодорхой болгохо хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжална.

Колхозой газар дээрэ элдэб барилганууды бодхоогшод тухай шангаар асуудал табиха хэрэгтэй гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Тиихэдэ геологуудай, барилгашадай, зам заһагшадай хүдэлмэрилһэнэй һүүлээр таряанай газарай нилээд ехэ талмайнь хэрэггүй болгогдодогынь гэмшэлтэй.

Мүнөөнэй колхоз—томо ажахы болоно. Тэрэниие хүтэлбэрилхэдэ тиимэ бэлэхэн бэшэ. Тиимэһээ этигэмжэтэдэй суглаанууд, бригадын соведүүд гэхэ зэргын хүтэлбэрилгын тиимэ түхэл маягууд Уставай проект соо тон зүбөөр оруулагдаа гээд нүхэр Клепиков түгэсхэлдөө хэлээ.

Коммунис парти болон совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөнэй оршон байдалда Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд үнгэржэ байна. Бидэндэ, дехкануудта, бүхы совет хүнүүдтэл адли, энэ хүнэй нэрэ хэлэшэгүй үнэтэй сэнтэй гээд Узбекистанай Сырдарьинскэ областиин В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Н. Юлдашева** хэлэбэ. Ильич таряашадай зол жаргалай түлхюур бидэндэ барюулаа.

«Голодно тала дээгүүр шубуун ниидэжэ гараа һаа, далияа галдаха, харин хүн гараа һаа,—хүлөө галдаха» гэжэ манай арадай дунда хэлэдэг байһан юм. Агууехэ Октябрь энэ газарые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаа. Совет республикын хүшэр хүндэ 1918 оной үдэрнүүдтэ Туркестанда уһалуури эрхилхэ хэрэгтэ зорюулан, 50 миллион түхэриг һомолхо тухай декрет доро В. И. Ленин гар табяа бэлэй. Энэ декрет Голодно талые шэнэдхэн хубилгалгын эхи табижа үгөө бэлэй.

Ленинэй захяа заабарие бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн ехэ зол жаргал манайда тудаа. Харин мүнөө хэзээ нэгэтэ хооһоор нэмжыдэг хизаар жэл бүри хахад миллион тонно шахуу хлопок Эхэ орондоо тушаана. Революциһаа урда тээ Узбекистанай бүхы районууд эды шэнээн хэмжээнэй хлопок тушаадаг байгаа.

Уһалуурилагдадаг шэнэ зонодо хэдэн арбаад ажахынууд бии болоjо, агрогородууд бодхоогдоо. Промышленность таряашадтаа эрхим шанарай техникэ, химическэ хэрэгсэлнүүдые үгэнэ. Область дотор тус тус ажахынуудһаа галуур бүхэли районууд хлопчатник ургуулжа, бар хүсэ хэрэглэнгүйгөөр ургаса таряагаа хуряажа абадаг.

Голодно талада эгээн түрүүшээр эмхидхэгдэһэн ажахынуудай нэгэн —манай, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, уһалагдадаг 2400 гектар талмай дээрэ хлопок тарина. Хлопчатнитай ургаса гурба дахин ехэ болоо, гектар бүриһөө 29 центнер хүрэтэр хлопок хуряадаг болообди.

Тэрээнһээ гадуур манай ажахы мяха, һү, торголиг кокон, овощ болон бусад продукци гүрэндэ ехээр худалдадаг юм. Колхоздомнай хоёр дунда һургуули, найман жэлэй хоёр һургуули, үхибүүдэй типовой гурбан саад, медицинскэ дүрбэн пункт бии. Һаяхан бидэнэр 930 һурагшадай нэгэн доро һураха шэнэ дунда һургуули барижа дүүргээбди. Шэмэглэн гоёолтынгоо, таатай зохид талаараа тус һургуулиин байшан хото городуудай эрхим һургуулинуудтай зэргэсэхэ байха.

17 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд манай ажахыда эбтэй эетэй бүлэ болоод, ажаһуужа байдагынь үшөөшье һонирхолтой. Колхозой түрүүлэгшэнь—узбечка, парткомой секретарь—таджик, ахамад инженер—кореец, ветеринарна ахамад врач—ород, участок даагша агроном—еврей, участок даагша нүгөөдэ агроном—азербайджан, фермые даагша—чуваш, овощеводуудай бригадир—молдован, агроном-энтомолог—татар, бухгалтер—казах... Эдэнэр бултадаа нэгэ зорилготой, нэгэ эрмэлзэл оролдолготой. Колхозой баялигые арьбадхахаяа, хүдөө ажахын хямда сэнгэй продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргахаяа оролдолог юм.

Хүдөө нютагуудай ажалшад тухай эсэгэ ёһоор саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргадагайнь түлөө Коммунис партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ гүнзэгы баяр баясхалан хүргэхыемни колхознигууд намда даалгаа һэн гээд Зүүн-Казахстанай областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **К. Капышев** хэлэбэ. Манай съезд дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй тодо, гүнзэгы удха шанартай үгэ хэлэлгэ соонь, Совет ороной колхозуудай таряашадай бэелүүлһэн түйлай ехэ хубилалтануудай эшэ үндэһэн тодорхойлоглоһон байна. Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай улам түргэноор хүгжэлтые хангаха гэһэн партиин Центральна Комитедэй заабарие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула колхознигууд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ.

Хүдөөгэй бүхы ажалшадтал адли, Зүүн-Казахстанай колхознигууд Жэшээтэ шэнэ Уставай проект тон ехээр һонирхожо угтаа. Политическэ ехэ удха шанартай энэ документ соо колхозно байгуулалтын дүй дүршэлэй бүхы һайшаалтай зүйлнүүдынь хамтадхагдажа, совет таряашадай ажабайдалда болоһон экономическа ба социальна үндэһөөрөө шэнэдхэн хубилгадаһан ушар тодорхойлон үгтэбэ гээшэ. Колхозуудтахи үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжэлтын хэмжээндэ, колхозууд дотор байгуулагдаһан үйлэдбэриин харилсаа холбоонуудта, коммунис байгуулалтын мүнөө үеын зорилгонуудта Уставай проект бүрин харюусана.

Казахстанда революциһаа урид үлэн хооһон, эрхэгүй байдалтай байгаа. Агууехэ Октябриин социалис революци казахуудые энэ байдалһаань сүлөөлөө. Коммунис партиин ударидалга доро манай ороной аха дүү бүхы арадуудай, нэн түрүүн агууехэ ород арадай, үдэр бүриин, һайн дуранай туһаламжаар Казахстан ехээр хүгжэнги промышленность ба хүдөө ажахытай, арадай ажабайдалай болон соёлой үндэр хэмжээнэй республика болоjо тодороо.

Хүдөө ажахые коллективизацилга Казахстанай хүгжэлтэдэ тон ехэ удха шанартай байһан. Колхозно байгуулалтын илалта хүдөө нютагуудые нюдарган баяшуулай, ноёд зээдэй дарлалтаһаа, анги болоjо хубаарха ябадалһаа, үгытэй ядуу байдалһаа хэтэдэнь һалгаагаа. 1930 ондо эмхидхэгдэһэн Ждановай нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэһээ энэнь элеэр харагдана. Мүнөө 32 мянган гектар нуга сабшалантайбди. Үйлэдбэриин гол фондынуудай үнэ сэн 3,5 үлүүтэй миллион түхэриг болоно. Ажахыдань 95 трактор, 56 автомашина, 40 комбайн, хүдөө ажахын бусад олон техникэ тоологдоно. 1969 ондо 7600 гектар талмайн гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 24 центнер орооһон хуряагдаа.

Колхоз энэ жэлээ 1 миллион 600 мянган үлүүтэй түхэриг олзотойгоор дүүргэхэнь.

Колхозууд, гүрэнэй гол аша туһада бүрин харюусадаг колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав баталха тухай тэрээнһээ урид үгэ хэлэгшэдэй дурадхалые Зүүн-Казахстанай делегадуудай зүгһөө К. Капышев дэмжэбэ.

Москва хотын хүдэлмэришэдэй делегаци съездын хүдэлмэридэ хабаадагшадые амаршалхаяа ерээ. Заводууд болон фабрикануудай түлөөлэгшэд трибунада дүтэлэн ерэнэ. Тэдэниие альга ташалгаар угтанад. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна заводой дархан, Коммунис ажалай ударник **К. Н. Малинда** үгэ үгтэбэ. Манай Эхэ ороной ниислэл хото тон ехэ баяр баясхалантайгаар Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадуудые угтажа байна гээд тэрэ хэлэбэ. Хахад зуун жэлһээ үлүү сагай туршада намилзан байдаг Улаан туг дээрэ хүдэлмэришэд ба таряашадай аха дүүгэй, эбдэршэгүй нэгэдэлые һүлдэ тэмдэг болгошо хадуур ба балта һүртэйгөөр ялалзан харагдана. Октябриин революциин, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баатарнуудай шуһаар хэтэ мүнхэдөө энэ нэгэдэлынь батадхагдажа, олон миллион совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы эршэ зоригто ажалаар шудхагданхай.

Москвагай ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адли, колхознигуудай ажалай амжалтаарнь омогорхоно гэжэ К. Н. Малин саашадань үргэлжэлүүлбэ. Бидэнэр, хүдэлмэришэд, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахала мүн лэ бэлдэжэ байнабди. Ниислэл хотын предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд, алба хаагшад табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид — эрхэ жэлэй ноябриин 7-до, харин ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэбые 1970 оной апрелиин 22-то дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэноор дэлгэрүүлээ. Эдэ уялгануудынь нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Заводууд болон фабрикануудта шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриинь нарижуулха, үйлэдбэрилэн гаргагдаһан продукциин шанар дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Олоной хабаадалгатай ажалай эдэбхи хэшээл олон тоото һайшаалтай үүсхэл гаргаха арга олгоо. Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой, Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ, «Динамо» заводуудай, Фрунзын нэрэмжэтэ пумаажан бүдэй фабрикын, бусад предприятинуудай коллективууд һайшаалтай үүсхэлнүүдые гаргаа. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэ... хүдэлмэришэд абаһан ... соогоо онсо анхарал... Хүдөө нютагуудта ... дукци үйлэдбэрилэн ... шэлүүлгэ—Москвагай... гэлжэ анхарха хэр... Ниислэл хотын зуу гаран... ленна предприятинууд ... хын захилнуудые мүнөө ... байдаг. Манай промышл... томобильнууд, элек... нууд, нүүлэл элек... станогууд, запасной ч... лон бусад олон янзын ... гаргана гээшэ.

Ниислэл хотын ... Москва шадархи ажахы... хознигуудтай бата бэхи ... саа байгууланхай. Үшөө ... ниислэл хотын түлөө... һаламжаар Кашино тосх... доторхи, эгээн түрүү... электростанци баригда... рэ электростанци ... Ленин байлсаһан юм. ... түйлай ехэ хубилалта... Москва шадархи колх... совхозууд мүнөө онь... мал томо ажахынууд бол... гаа. Совет байгуулалт... шагүй хүсэн болохо ... ба таряашадай холбоо... бэхижүүлхые Ленин ... Хүдэлмэришэн анги бол... но таряашад гар гарг... коммунизмын илалта ... на, тиин ямаршье хүсэ... энэ замһаа гаргажа ш... К. Н. Малин үгынгөө ... хэлэбэ. Коммунизм бай... ехэ зорилго манай ур... хай.

Грузиин ССР-эй П... тосхоной колхозой ... **Ш. М. Эцадашвили** үгэ ... зиин сай, үрэ жэмэсүү... русова ургамалнууд, ... лавр, тамхин болон с... үнэтэй сэнтэй бусад ... манай республикын ... боложо үгэдэг. Сай бол... ургуулагшад энэ жэл... онсо ехээр баярлуул... урид манай орон м... ехээр сай болон виногр... хэзээдэшье абаагүй юм. ... һаа урид үйлэдбэрилэд... хэдэн зуу дахин ехээр ... ган тонно сайн набша... худалдагдаа, харин ви... онойхидо орходоо 10 ... бэлдэгдээ.

Манай Горийска рай... шад энэ хамтын ... өөрынгөө хубитаа орул... колхозшье туһа нэмэри ... Бидэнэр гектар бүриһөө ... гээр 100 центнер үрэ ... центнер саахарай свёкл... нер орооһо абанабди. ... һөө дунда зэргээр 2200 ... һү һаанабди. Манай ... бүхэсоюзна съездэ ш... амжалтануудтайгаар ерэ...

Ажахын экономикын ... тудам хүн зоной ажаһ... жаржа, культурань ур... һаруул клуб, дунда һу... һуудалай хэрэглэмжэ х... бинат, һайнаар түхеэрэ... тивна талмай манай тос... Тосхомнай электрын э... ялардаг. Газ, водопро... радио, телевизор гэр ... Бүхы колхознигуудай ... үлүүнь дунда һургуули...

Олон тоото эдир хүб... гад дээдэ һургуулинууд... һурана. Колхозно байгуу... шэтэ хүсые харуулһан ... эдэ бэшэ аал!

Амжалтанууд тухайгаа ... манай эсэгэнэр, ахамад ... вет засагай түлөө тэмс... һаяа үгэһэн, түрүүшын ... гаргаһан, нюдарган ... гарнуудһаа наһа бар... жэлнүүдтэ Эхэ ороной ... сүлөөгэй, бэеэ даанхай ... лөө тэмсэжэ унаһан ... һанан дурдангүйгөөр ... гүйбди. Зугдидска рай... тосхоной колхозой гэшү... республикын делегаду... ерэһэн Винари Григор... хия энэ ордон соо һуу... түрэхэдэ, эсэгэнь,—кол... рүүлэгшэ, Григорий С... һа бараһан байгаа: ... шистнууд алаһан юм. ... дээнүүдые абажа яда... ровцууд тэрэнэй үбсүү... бан хушуута мүшэ от... һэн, харин һүүлээр... амидыгаар галдаа юм. ... һан хойнонь тэрээндэ С... юзай Геройн нэрэ зэрг... байна. Фронтдо ошохо... рүүлэгшэ байһан колх... нэй нэрэмжэтэ болон... Советскэ Союзай Геро... Социалис Ажалай Герой... ургаса таряа хуряадаг ... лонхой.

Эхэ оронойнгоо түлөө ... үгэгшэдэй сарюун дура... дэнэр нангинаар сахида... хозно хүдэлөөнэй ветера... бүлэ тухай, фронт ... рагшадай гэр бүлэ ту... гэлжэ анхарал оролдо... бди.

Грузиин колхозно та... дөө ажахын саашан... хангахын, Ленинэй ой... рэтэй түрэтэйгөөр угта... бүхы хүсэ шадалаа ... ха гээд Ш. М. Эцадаш... союзна гурбадахи с... дуулба.

Колхознигуудай бүхэс... бадахи съезд ноябрии... дэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

Нүхэр Ф. Д. КУЛАКОВОЙ элидхэлэй түгэсхэл

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Наһанайнгаа талаар делегадуудай бүридэл иимэ тоонуудаар харуулагдана. 25 наһа хүрэтэр—300 хүн, 26-һаа 40 хүрэтэр—1892 хүн, 41-һээ 50 хүрэтэр—1518, 50 наһанһаа дээшэ—831 хүн тоологдоно.

Нүхэдүүд! Эндэ дурдагдаһан тоонуудай үшөө эли тодорхой болохын тула манай съездын гурба-дүрбэн делегат тухай нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Колхозно суглаанай эхи табигшадай нэгэн, Колхознигуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съездэ хабаадагша Терентий Семенович Мальцевые ветерануудай дунда эндэ харанабди. Тэрэ манай съезд нээгээ гэжэ мэдэнэт. Курганска областиин түрэл тосхондоо хүдөө ажахын кружок эмхидхэжэ, Терентий Семенович 1925 ондо эдэбхитэй ажал ябуулгаяа эхилһэн юм. Һүүлээрнь энэ кружогой эдэбхитэд мүнөө үеын «Заветы Ильича» гэжэ колхозые эмхидхэгшэдэй гол хүсэн болоjо үгэһэн. Нютагайнь хүнүүд Терентий Семеновичые тиихэдэ, 1930 ондо, колхозой полеводоор һунгаһан, тэрэ 39 жэл соо таһалгаряагүйгөөр эдэ уялгануудаа үнэн сэхээр дүүргэжэ ябана.

Коммунист Терентий Семенович Мальцев ажал хүдэлмэридэ тон ехэ дуратай дээрэһээ, шэнэ зүйлнүүдые бэдэржэ олодог, олон жэлэйнгээ дүй дүршэлөөр бусад таряашадтай хубаалдадаг байна. Тэрэнэй түйлай ехэ ажал хүдэлмэри олоной зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн юм. Нүхэр Мальцевта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгоглоо, тэрэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, ВАСХНИЛ-эй хүндэтэ академик, Гүрэнэй шангай лауреат.

Манай съездын делегат Турсуной Ахунова Терентий Семенович Мальцевһаа наһаараа холо залуу. Зүгөөр узбек арадай алдарта басаганай, машинаар хлопок хуряахадаа шадамар бэрхэ мастерай нэрэ манай орон дотор мэдээжэ юм. Тэрэ Узбекистан дотороо эгээн түрүүшээр имагтал эрэшүүлэй хэрэг гэжэ тоологдодог ажалда орожо, хлопок хуряадаг мүнөө үеын орёо машинын жолоодо һууһан юм. Эдир залуу басаган машина жолоодожо шадаха гү гээд түрүүшээр заримашуул этигэжэ ядаа бэлэй. Харин Турсуной энэ хэрэгээ шадамар бэрхээр шудалхаһаа гадна, хани басагадаа хойноһоо дахуулаа. Тэрэнэй хойноһоо олон тоото эхэнэрнүүд хлопок хуряадаг машина жолоодохо мэргэжэлдэ һуралсажа, олон мэргэжэлтэй механизаторнууд болоо һэн. Үльгэр жэшээгэй хүсэн иимэл ха юм!

Турсуной Ахунова — Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Ленинскэ шангай лауреат.

Оренбургска областиин элитэ мэдээжэ механизатор Василий Чердинцев һүртэ 1941 ондо ажал хэжэ эхилээ юм. «Рассвет» колхозой бүхы эрэшүүлэй фронтдо ошоходонь, 14 наһатай хүбүүн комбайнай штурвалда һуугаа. Василий Макарович шэнги ондоо комбайнерые бүхы область дотор олохогүйт гээд нютагайнь зонууд тэрээн тухай хэлсэдэг. Чердинцев — газар таряаланда дуратай таряашан, оюун бэлигтэй механизатор. Тэрэ 1969 ондо «СК-4» комбайнаар 1266 гектар талмайн таряа хуряажа, 21 мянга үлүүтэй центнер орооһо сохёо. Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Россиин Федерациин Габьяата механизатор, коммунист Василий Макарович Чердинцев манай съездын делегат гээшэ.

Куйбышевскэ областиин колхознигуудай съездэ эльгээһэн трактористка Надежда Давыдова тухай, магад, үсөөхэн зон дуулаһан байжа болохо. Тиимэ даа, эндэ гайхалтай юумэн үгы. Юундэб гэхэдэ, тэрэ оройдоо 20 наһатай бшуу. Надежда Давыдова үг залгамжаараа механизатор гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэрэнэй эсэгэ—Валентин Егорович бүхы наһандаа колхоздоо тракторист-комбайнераар хүдэлдэг, эхэнь—Анна Константиновна — мүн лэ механизатор. Харин Надя тракторист хүбүүндэ хадамда гараһан.

Үшөө һургуулида һуража байхадаа Надя мэргэжэлээ шэлэн абаһан юм. Болбосоролой аттестат абахадаа, трактористын үнэмшэлгэ Давыдова абалсаа. Тэрэ комсомол-залуушуулай таряа хуряалгын агрегадай коллектив толгойлоо, харин энэ жэлдэ эхэнэр-газар хахалагшадай областной конкурсдо нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Совет хүдөө тосхондо болоһон социальна ехэ хубилалтанууд тухай гэршэлдэг үе үеын хүнүүдэй гоёор тааралдаха ушар бүгэдыемнай баясуулна.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй баатарнуудай, үйлэдбэриин гайхамшаг мастернууд болон новаторнууд — Паша Ангелина, Дарья Гармаш, Мария Демченко, Марина Гнатенко, Семен Пятница, Григорий Байда, Константин Борин, Петр Дьяков, Архип болон Александр Оськинтан, Прасковья Ковардаг болон бусадай эстафетые тэдэнэй хүбүүд, басагад, ашанар нэрэтэй түрэтэйгөөр дамжуулан абаа гээд сэдьхэлээ хангяар тэмдэглэхэ байнабди. Гоё һайхан үүсхэлые дэмжэгшэдэй зэргэ хэлэшэгүй ехээр ургаа, тэдэнэр ажахы бүхэндэ мүнөө бии.

Эдэ хүнүүднай хэлэшэгүй ехэ баялиг гээшэ. Манай амжалта, түйлалтануудай бүри баян болохын тула, продукци үйлэдбэрилэн гаргалга улам түргэноор дээшэлхын тула тэдэнэй дүй дүршэлые али болохо аргаар тарааха, хүдөөгэй бүхы ажалшадай хэрэг болгохо хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта колхозой хүдэлөөнэй ветерануудай, алдарта эдэбхи үүсхэл гаргагшадай, ажахы болон үйлэдбэриие хамтаран эрхилхэ хэрэгтэ эхи табигшадай олонхинь энэ съездэ мүнөө байлсана.

Совет олон миллион таряашадай эгээн эрхим дүй дүршэл ба шадабари мэргэжэл ехэтэй хубиие түлөөлһэн съездын делегадуудта съезд дээрэ зүбшэн хэлсэхээр комиссиин табиһан колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха ехэ нэрэ хүндэ олгогдоо.

Нүхэд делегадууд! Манай съезд — колхозуудай түүхэдэ эгээн олоной хабаадалгатай хуралдаан гээшэ. Колхозно таряашад бэлэдхэл ехэтэй кадрнуудтай, ажахыгаа хамтаран эрхилхэ баян дүй дүршэлтэй байна гээд съездын бүридэл харуулна.

Партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зэбсэгжэһэн совет таряашад хүсэ шадалаа хайрлангүйгөөр колхозно үйлэдбэриие саашадань бүхы талаһаань хүгжөөжэ байха. Манай алдарта хүдэлмэришэн ангитай нягта холбоотойгоор манай орон дотор коммунис общество байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые түйлаха байһаниинь дамжаггүй.

ХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ГУРБАДАХИ СЪЕЗД

ТАРЯАШАДТА КОММУНИЗМЫН ҺУРГУУЛИ

26-да Колхознигуудай гурбадахи съезд дээрэ ээтэ шэнэ Устав тухай эн хэлсэлгэ үргэлжэ-элые КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Ми-Советэй Түрүүлэгшын эгшо Д. С. Полянский

10 час. Нүхэд Л. И. И. Косыгин, Н. В. Под-С. Полянский, М. А. Шелепин, П. Е. Ше-Демичев, Д. А. Кунаев, В. П. Мжаванадзе, ий, И. В. Капитонов, болон съездын пре-д гэшүүдые делега-альга ташалгаар угта-

заседани дээрэ түрүү-ан Ташкентын облас-I нэрэмжэтэ колхозой агша, Социалис Ажа-Ахунова Херсонскэ об-е життя» колхозой зве-Социалис Ажалай Герой м гэгшэдэ үгэ үгэнэ.

хүдөөгэй ажалшад кол-э шэнэ Уставай проек-ээ дэбжэлтэтэйгээр уг-э хэлэнэ. Тэрэнние зүб-, мүн колхознигуудай II съездэ бэлэдхэл Хер-ташадай дунда ажалай еско шэнэ эдэбхи үүс-ээ. Область талхэ та-жэлэйнгээ түсэб бол-дүүргээ. Эхэ ороной мянган тонно ооһо и. Энэнь түсэбһөө 100 ор ехэ болоно. Тэрэшэ-эг, урэ жэмэс, вино-дөө ажахын бусад ур-бэлэдхэхэ даалгабари-тайгаар дүүргэгдэө.

дотор барайгаһ ур-ооной ашаар улад зо-ые хангаха шухала С-эй ЦК-гай мартын идхэбэринүүд дотор та-э үгэ хэлэгшэ саа-Энэ зорилгые дүүр-Херсонщинын барайгар али бүхы хүсэ шада-байна. Богонихон бол-ар ургуулха дүй дүр-. Жэл ерэхэ бүри та-й ехэ болгогдоно. Ба-зэргын ургаса Ска-, жэшээнь, түсэбтэ дурбэн жэлэй турша 56 центнер болоһон ар эрхимээр ургуулаг-риһөө 72—75 центнер .

рнуудые һайнаар бэл-тухай, энэ хэрэгтэ за-абадуулха тухай нүхэр вэй үгэһэн зүбшөө-механизаторнууд, ха-аанабди. Ажахычуудта н абтаһанда орходоо рудые бэлдэхэ хэрэг эргөөр ябаха ёһотой.

газар тарялан гада хэ-ухай техникэ ехээр о тухай асуудал үгэ а.

эсхэлдэ нүхэр Романюк ууд тэ колхознигуудай болоһон горитой хуби-ай хөөрэжэ үгөө. Һүү-й турша соо тосхон-ордон, һургуули бариг-хушалтатай харгы ба-һэн байна. Айл бүхэн-радиоприемник, ажа-б янзын машинанууд үнөө хүнгэн автомаши-ээнээр худалдажа аба-жын байгаа һаань, тэдэние мүнөө манай колхозой хэдэн арбаад бүлэнүүд худалдажа абаха һэн.

Таряашад тухай үдэр бүриин анхарал оролдолго хандуулдагайнь түлөө Коммунис партида, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедтэ колхознигуудай үмэнэһөө нүхэр Романюк үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Трибуна дээрэ—Московско областиин Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **И. И. Кухарь.** Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ бидэнэй бултанаймнай зүрхэ сэдьхэлые ехээр хүдэлгэбэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ үгэ соонь ленинскэ кооперативна түсэбэй ямараар бэелүүлэгдэһэниинь шата шатаар харуулагдаһан байна.

Москва шадарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтанууд тухай үгэ хэлэгшэ хөөрөө. Эндэхи хүдэлмэрилэгшэд ниислэл хотын ба областиин промышленна түбүүдэй ажалшадые овощеор, хартаабхаар, һүөөр, мяхаар болон бусад продуктнуудаар хангаха шухала зорилгонуудые шиидхэдэг юм. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ гектарай 22 центнер ооһо таряа ургуулаа, гүрэндэ 1,6 миллион тонно хартаабха ба овощ худалдаа, жэлэй турша соо 147 мянган тонно мяхан, 1084 мянган тонно һүн, 1250 миллион үндэгэн худалдагдаха юм. Эдэ амжалтануудые туйлаһаараа Москвагай ба областиин хүдэлмэришэдтэ уялгатайбди гэжэ нүхэр Кухарь онсолон тэмдэглэнэ. Тиимэһээ энэ ендэр дээрэһээ тэдээндэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэхэ хүсэлэнтэй байнаб гэбэ.

Колхоз тухайгаа, тэрэнэй хүнүүд, ажал хэрэгүүд ба саашанхи түсэбүүд тухай хөөрэхэ зуураа, энэ ажахын бии бололгын, тэрэнэй хүгжэлтын түүхэ Владимир Ильич Ленинэй нэрэтэй таһаршагүй холбоотой байһан гэжэ омогорхон үгэ хэлэгшэ һанана.

Москва шадарай колхозуудай ажалшад колхозой **Жэшээтэ** шэнэ Уставай проектые нэгэн һаналтайгаар һайшаана. Колхозно байгуулалта улам саашадань хүгжөөхын тулада колхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг нарижуулан һайжаруулха гээшэ шухала удха шанартай. Тиимэһээ һунгагдамал колхозно-кооперативна органуудые байгуулха тухай дурадхалые бидэнэр бүри мүһэн дэмжэнэбди.

Азербайджанай ССР-эй Орджоникидзиин нэрэмжэтэ колхозой хонишодой фермые даагша, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Г. Р. Керимовтэ** үгэ үгтэнэ.

Манай съездын хүдэлмэри гайхамшагта сагта үнгэргэгдэжэ байна гээд тэрэ хэлээ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бүхы оромнай габшагай ажалай вахтада жагсанхай. Минии республикын ажалшадта энэ һайндэр дабхар һайндэр болоно: совет Азербайджанай 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэтэй тудана бшуу. Манай районой таряашад болон малшадай ажалай амжалта тухай хөөрэжэ үгэхэ нэрэ хүндэ намда тудаа. Барда—республикымнай хүдөө ажахын томо районуудай нэгэн юм. Табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула мүнөө колхозуудай ажалшад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна. Энэ жэлдэ сагай уларилай таагүй байбашье, тарян ажалай болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Эдэ амжалтануудта манайшье колхозой хубита бии. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлһэнэй, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) ба удаадахи Пленумүүдэй зохёоһон экономическа хэмжээнүүдэй ашаар колхозууд болон колхознигуудай олзо доход ехэ болоо. Ажахынуудай экономико бэхижээ, арад зон улам баян дэлгэр байдалтай болоо. Мүнөө районой колхоз бүхэндэ дунда зэргээр 52 трактор, 14 автомашина, 4 комбайн бии, миллион шахуу түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болонхой.

Саашань өөрынгөө бригадын амжалтанууд тухай Г. Р. Керимов хэлэнэ. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 153 хурьган абтаа. Хонин бүриһөө 7,1 килограмм нооһон хайшалагдаа. Иимэ амжалтануудайнгаа түлөө бригада СССР-эй ВДНХ-да хабаадагшаар баталагданхай, алтан медаляар шагнагданхай, тэрээндэ коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэ олгогдонхой. Саашадаа бүри ехэ амжалтануудые туйлахын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргахабди гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ энэ нүхэр хэлээ. Мүнөө съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставые баталан абалга энээндэ бага бэшэ һайн нүлөө үзүүлхэ байха.

Литвагай ССР-эй Черняховскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **В. К. Адомавичюс** трибуна дээрэ гарана.

Манай Неманай хизаар ямаршье үе саг үзэһэн юм гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлнэ. Тэрэ хадаа буржуазин зонхилжо байһан жэлнүүдтэ ажалша таряашадай кулагууд болон помещигүүдтэ нюргаа тохиилгожо ябаһанние һанана. Агуу ехэ Ленинэй үзэл сурталаар зоригжоһон, коммунистнуудай хүтэлбэри доро дарлагша ангинуудта эсэргүү тэмсэлдэ Литвагай таряашадай жагсан бодоһые һанана. Энэ тэмсэл илалтаар дүүрээ һэн. Игэжэ Литвагай хүдөө тосхондо шэнэ ажабайдал мандан ерээ бэлэй.

В. И. Ленинэй заа**һ**ан колхозно замаар бидэ хорёод гаран жэлдэ урагшаа алхалан ябанабди. КПСС-эй ЦК-гай мартын болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд таряашадай творческо эдэбхи үүсхэлые бүри дэлгэрүүлээ, хүдөө тосхоной ажал хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлээ. Эдэ хэмжээ ябуулгануудай ашаар республика дотор газар тарялангай үрэжэл, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ юумэ хэгдээ. Энэ жэлдэ Литвагай колхозуудта дунда зэргээр гектар бүриин 24,6 центнер ооһо тарян сохигдоо, бусад ургамалнуудай муу бэшэ ургаса хуряагдаа. Мүнөө хүн бүхэндэ хүртэсын талаар республикын хүдөө ажахы 800 шахуу килограмм һү, 112 килограмм мяха, 200 үндэгэ ба бусад олон продукци үйлэдбэрилдэг болоо. Мүнөө жэлдэ бидэнэр элдүүрилэгдэдэг газарай 100 гектар бүридэ 1100 центнер һү, 320 центнер мяха үйлэдбэрилхэ уялга абанхайбди. Хэлэһэн үгэдөө нэрэтэй түрэтэйгөөр хүрэхэ байхабди!

Совет засагай жэлнүүдтэ хүдөөдэ болоһон хубилалтанууд хадаа Литвагай али бүхы нютагуудта үзэгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ. Дүрбэдэхи колхозник бүхэн—партиин гэшүүн гү, али комсомолец, уран һайханай самодеятельностьдэ хабаададаг, орден, медальнуудаар шагнагданхай, арбадахи хүн бүхэндэ хүндэтэ колхознигой нэрэ зэргэ олгогдонхой юм. Колхозуудай гэшүүд түлбэритэй амаралта абадаг, санаторинууд ба амаралтын байшангуудта амардаг, бэеэ аргалдаг байна.

Колхозууд улам бүри ехээр шэнэ техникэ абана гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ В. К. Адомавичюс хэлэнэ. Гэбэшье фермэнүүдые үргэлжэдэнь оньһожоруулха, ажал ехэтэй зарим ургамалнуудые ургуулхын тулада хэрэгтэй машинанууд мүнөө хүрэтэр дуталдана. Промышленностиин болон тус тус организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ зорилгые шиидхэхэдэмнай туһалха бээз гэжэ һананабди.

Һүүлээрнь мандатна комиссиин элидхэл шагнагдаа. Тэрэнние мандатна комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков хэЭ.

Болгариин кооператорнуудай, газар тарялангай ба эдеэ хоолой промышленностиин министерствын, Болгариин түбэй кооперативна союзай үмэнэһөө Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадуудые Болгариин түбэй кооперативна союзай түрүүлэгшэ **Стоян Сюлемезов** үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Депутадуудай удаан альга ташалган доро болгар арадай вождь Георгий Димитровэй портрет ба ХТЗ тракторай дүрсэ съездэ бэлэг болгон Стоян Сюлемезов барюулһан байна.

Трибуна дээрэ—Венгриин Арадай Республикын хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин министрэй орлогшо **Габор Шоош.** Венгриин үйлэдбэриин кооперативуудай делегациин үмэнэһөө съездын делегадуудта тэрэ амаршалга дамжуулан хүргэбэ.

Совет ба венгер арадуудай хани барисаанай хүндэлэлдэ Габор Шоош юрөөл табиба. Делегадуудай удаан альга ташалган доро съездэ дурасхаалта бэлэг—хрустальна ваза барюулаа.

Забһарлалгын һүүлээр Минскэ областиин «Светлый путь» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **В. М. Калачик** түрүүлэгшээр һуугаа. Ростовско областиин «Путь к коммунизму» колхозой эхэнэрнүүдэй тракторна бригадын бригадир **Л. А. Тихомировада** үгэ үгэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан Уставай проектые Доной колхознигууд нэгэ һаналтайгаар дэмжэнэ. һайшаана. Энээнние манай съездын баталхань лэбтай. Колхозно үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ бидэнэрэй, эхэнэрнүүдэй хабаадалга тухай олон, халуун үгэнүүд үсэгэлдэр нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ дотор, нүхэр Д. С. Полянскиин элидхэл соо хэлэгдээ. Манай үнэн сэхэ ажалые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө парти, правительстводоо ажалша эхэнэрнүүд үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ гэбэ.

Л. А. Тихомирова өөрынгөө ажаллалаг Дондохи эхэнэрнүүдэй түрүүшын тракторна бригадын эб эмхитэй хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Эхэнэрнүүдэй тракторна бригадын дүй дүршэлые партиин обла-стной комитет шэнжэлһэн, һайшааһан байна. Бригадын абаһан ургасын хэмжээн район доторхи колхозуудай дундуур ургасаһаа гектар бүриин 2 центнерээр дээшэ байгаа. Гэхэ зуура, зөөлэн хахалалгын гектар бүриин гаргашын 3 түхэригэй болоходонь, харин районой колхозуудта 4 түхэриг 55 мүнгэтэ болоһон байха юм. Мүнөө Доной колхозуудта хэдэн нимэ бригада бии, эхэнэр механизаторнуудай тоо 1100 гаран болонхой.

Доной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һайнаар ажаллажа шададаг, түрэл Коммунис партидаа заха хизааргүй үнэн, Эсэгэ орондоо дуратай юм. Эдэнэр КПСС-эй Центральна Комитедые, тэрэнэй Политбюрое тойрон бүри нягтаар эмхидэн жагсаха, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын тула өөһэдһөө дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ гэжэ Л. А. Тихомирова мэдүүлбэ.

Молдавиин ССР-эй Вулканештска районой «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ **Д. Х. Рашкулев** үгэ хэлээ. Съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа колхозой Жэшээтэ Устав һүүлэй гушаад гаран жэлэй турша соо колхозно ажабайдалда болоһон ехэ хубилалтануудые хараада абана. Манай республика дотор илангаяа ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Эндэхи олохон нютагуудай таряашадай ажахынууд һураггүй хожом хамтаралда орожо эхилээд. 1950 ондо дүүргэһэн байгаа.

Үгэ хэлэгшэ республикын хүдөө ажахын али тухай ехэ дабшалта хэһые өөрынгөө колхозой жэшээ дээрэ харуулаа. 1948 ондо Вулканешты тосхоной таряашад хүдөө ажахын артельнүүдтэ хамтаран ороһон, ажахынуудынь оройдоо 59 паар сар ба моритой, 106 морин плугтай, 144 модон борнойтой, 55 повоозхо тэргэтэй, хүдөө ажахын бусад үсөөхэн зэр зэмсэгтэй байһан юм. Мүнөө колхозой мэдэлдэ 12 мянган гектар газар бии, хубаагдадаггүй фонднууд 7 миллион түхэригһөө дээшэ болонхой. Хүдөө ажахын техникэтэй, мэргэжэл түгэс механизаторнуудтай болоһоной ашаар газар тарялангай бүхы хүдэлмэридэ бар хүсэн тон багаар хэрэглэгдэнэ. Колхозой оршон байгаа үе соо ажалай бүтээсэ 7,4 дахин дээшэлээ.

Партиин XXIII съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд колхозой ажал хэрэгтэ үрэ ехэтэйгээр нүлөөлөө. Эдэ шиидхэбэринүүдые—хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилготой политико-экономическа ехэ ехэ хэмжээнүүдые манай колхознигууд ехэ баяртайгаар угтаа гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб.

Ниитын үйлэдбэриин хурдан түргэн хүгжэһэнэй ашаар таряашадай культурно-ажаһуудалай хангагдасые үндэһөөрнь һайжаруулха аргатай болообди. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз Пионернүүдэй ордон, соёлой байшан, һургуулиин хоёр гэр, хүүгэдэй гурбан эмхи зургаан, мэргэжэлтэдэй ба колхознигуудай байха байрын гэрнүүдые, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба ажаһуудалай предприятинуудай байшангуудые бариһан байна. Колхознигуудай олон үхибүүд колхозой мүнгэ зөөреэр дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта һурана.

Ниитын ажалда колхознигуудай хандасаншье үндэһөөрөө хубилаа. Мүнөөнэй таряашан хадаа хамтын ажалай ашаг туһые, нэгэдэлэй баяр баясхалангые мэдэрһэн коллективист, шадамар бэрхэ хүдэлмэрилэгшэ, эдэбхитэй эмхидхэлшэ, Советуудэй ороной бүрин эрхэтэ гражданин мүн,—гэжэ Д. Х. Рашкулев хэлэбэ.

Латвиин ССР-эй «Кекава» гэжэ колхозой трактористка **В. А. Копшталеда** үгэ үгтөө. Арбан наймадахи жэлээ, колхозой тогтоһон үдэрһөө хойшо, трактористаар хүдэлмэрилнэб. Машина, техникэтэй хайшан гэжэ ханилһан тухайгаа, хүнгэн бэшэшье һаа, тон хүндэтэй энэ мэргэжэлдэ дурлаһан тухайдаа Копштале хөөрэбэ. Энээнэй жэшээе үшөө табан басаган халан абаһан байгаа. Мүнөө колхозойнь эхэнэр трактористнууд бүхэли тракторна бригада шахуу болонхой. Өөрынгөө ажал тухай, эхэнэр механизаторнуудай эрэшүүлһээ гээгдэхэгүйһөө гадна, харин хүдэлмэриин талаар заримдаа жэшээ харуулдаг тухай трактористкын хөөрэхэдэ, съездын делегадууд альга ташалгаар угтаа.

Манай ажал, мүн эхэнэрнүүдэй ажаһуудал, үхибүүдые хүмүүжүүлгэ тушаа ехэ анхарал оролдолго гаргадагайнь түлөө гансашье эмэгтэй колхознигой бэшэ, мүн эхын зүгһөө манай парти, правительстводо баясхалан хүргэхэ ёһотой байнаб гэжэ делегатка хэлэбэ.

Ажалаа бүри ехэ ашагтайгаар эмхидхээд, механизмуудые һайнаар хэрэглээд байхада, үрэнь ехэ болодог, соёл гэгээрэлэй хэмжээ ябуулгануудта зорюулхаар ехэ саг гаража үгэдэг. Манай колхознигууд кино, театрнуудта ходо ябадаг. Колхознай һаяхан гурбан автобус худалдажа абаа. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэдээндээ һуугаад, Ленинград, Таллин, Вильнюс болон бусад газарнуудаар экскурси хэһэн, манай ороной аха дүү арадуудай ажабайдалтайнь танилсаһан байна. Манай ажахыда ехэ библиотекэ, хоор. драмын коллектив тогтоогдонхой.

Мүнөө сагай колхозник һайн гэртэй байхые, болбосон тосхондо ажаһуухые хүсэнэ. Һүүлэй хоёрхон жэлэй турша соо «Кекава» колхозой гэшүүд халуун уһаар дулаасуулагдадаг, ваннатай, газтай, электричествэтэй, 50 байра барижа ороо. Радио ба телевидени хүдөө нютагай ажаһуудалда батаар нэбтэрэнхэй. Хото хүдөө хоёрой байдал улам адлирхуу, колхознигуудай ажабайдал баян дэлгэр болоно.

Республикын Верховно Соведэй депутат туладаа, Латвиин СССР-эй Верховно Соведэй хүдэлмэридэ хабаалаха, бусад колхозуудаар ябаха ушартай болодогби. Хүдөө тосхондо һүүлэй жэлнүүдтэ ямар ехэ хубилалтануудай болоһые харахадаа, урмашан баясадагби. Эдэ бүгэдын түлөө манай партиин Центральна Комитедтэ баясхалан хүргэнэбди. Латвиин хүдөө нютагуудтахи колхозно байгуулалтын амжалтанууд бүхы аха дүү республикануудай арадуудай, манай ехэ аха бологшо ород арадай габьяа мүн.

В. А. Копштале Совет Латвиин колхознигуудай үмэнэһөө колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проектые зохёохо комиссида баясхалан хүргөөд, Уставай проектые һайшааба.

Винницкэ областиин КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **В. М. Кавун** требунада гараба.

Манай съезд колхозно байгуулалтын түүхэдэ орохо байха. Хүдөө ажахыгаа бүри ехээр хүгжөөхэ онол аргануудые хараалхын тула, совет таряашанай саашадаа ажаһууха, ажаллаха гурим дүрим болохоор хуули баталан абахын тула суглараабди. Колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав хүн бүхэндэ дүтэ, ойлгосотой байна. Юундэб гэхэдэ, Ленинскэ агууехэ кооперативна түсэбэй бодото бэелэл энээн дотор найруулагданхай гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ манай Шляховая тосхоншье танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Һолоомон хушалтатай налшагархан гэрнүүдэй һуурида мүнөө гоё һайхан гооронцонууд жэрылдэнэ. Һүүлэй хоёрхон жэлэй туршада манай колхоз олон таһалгатай 630 гэр баряа. Һургуули, больница, соёлой ордон, дүрбэн клуб, кинотеатр, үхибүүдэй комбинат, худалдаа наймаанай предприятинууд, ажаһуудалай хэрэглээ хангаха комбинат, хлебозавод, стадион гэхэ мэтэ манай колхозой харьяата тосхонуудта бии байһан зүйлнүүдэй зарим хубинь лэ болоно.

Хоёрдохи колхозник бүхэмнай дунда һургуулитай, эндэхи һургуулинуудта 50 багша хүдэлмэрилдэг. Мүнөө колхоздо дээдэ эрдэмтэй хүдөө ажахын 21 мэргэжэлтэн, тэрэ тоодо эрдэмэй хоёр кандидат бии.

Ажахымнай мал ажалай гол продукци үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ нилээд үлүүлэн дүүргэнэ гэбэ.

Нүхэр Кавун колхозые техникээр бүрин зэбсэглэһэнэйнь түлөө Коммунис партида, материально-техническэ хүсэн түгэлдэр бааза бии болгоһон ахадаа—хүдэлмэришэн ангида үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проектдэ хабаатай асуудалнуудаар делегадуудай оруулһан дурадхалнуудые хаража үзэхэ комиссие съезд эмхидхэн байгууба.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кадидат. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин буйлуулан болбосоруулдаг соведэй түрүүлэгшэ **Георг Звальд** немецэй газар дээрэхи хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэнэй—ГДР-эй таряашадай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудай гэшүүдэй аха дүүгэй амаршалгые Колхознигуудай съездын делегадуудта дамжуулаа.

ГДР-эй хүдөө ажахын кооперативуудай гэшүүд—таряашадай Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин хүтэлбэри доро, хүдөө ажахыгаа социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха Ленинэй заа**һ**ан гол ёһо таарүүгаар хэрэглэн, шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлажа байһан тухай хөөрөөе делегадууд ехэ һонирхон шагнаа.

Орон доторнь гурбан янзын 11 мянга 500 кооператив тогтоогдоод, элдүүриин бүхы газарай 86 процентые элдүүрилнэ. Германиин Демократическа Республикын оршон байгаа 20 жэлэй турша соо абтадаг мяханай хэмжээн 4,3 дахин, үндэгэнэй—9,7 дахин, һүнэй—3,7 дахин ехэ болоһон байна.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн, фашизмһаа сүлөөрһөөр 25 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн Ленинэй нэрэмжэтэ кооперативай гэшүүдэй уряагаар дэлгэрээ. Энэнь: «Бултанайнгаа, эб найрамдалта социалис гүрэнэйнгөө аша туһада ургасаяа улам дээшэлүүлхэ, ашагтай арьбанаар ажаллаха» гэһэн уряатайгаар ябана.

ГДР-эй делегаци нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан, хүндэлэлэй тугые президиумдэ дамжуулан барюулба. Энэ тугта республикын 3 мянга гаран таряашад—хүдөө ажахын кооперативуудай гэшүүд, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөө үүсхэгшэд гараа табиһан байна.

КНДР-эй Хүдөө ажахын комитедэй түрүүлэгшэ Ким Ман Гым Корейн Арадай-Демократическа Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэһөө съездые амаршалаа.

КНДР-эй делегациин түлөөлэгшэ дурасхаалай тугые Колхознигуудай съездэ халуун альга ташалгаар угтагдан дамжуулба.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

... аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад жэ-...эршэмтэй ажаллажа, һү һааха юһэ һарынгаа түсэб ...гэ һэн. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 7370 центнер һү һааха ... 7637 центнертэ хүргэһэн.

...дай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мүнөөшье ...оена Черных түрүүлһээр.

...ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан Е. К. Черных.

К. ГАБАЕВАП фото.

ҺАЙШААНАБДИ, БАЯРЛАНАБДИ

ЗЭДЫН АЙМАГАЙ XX ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ НЭГЭДЭХИ ОТДЕЛЕНИИЕ ДААГША А. И. ТРУДНЕВ:

— Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын нээгдэхые үнинэй хүлеэжэ байгаа хүм. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ радиогоор шагнажа, ехэ баярлааб. Юуб гэхэдэ, нүхэр Л. И. Брежнев үгэ соогоо колхозой политическэ, экономическа, социальна талые баримтатайгаар харуулжа, ерээдүйн түсэб хараануудые ойлгуулжа үгөө. Газарай үрэжэл ба мал ажахын ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула шэнэ шэнэ хараанууд абтаха гэжэ ойлгооб. Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ манай отделениин, мүн колхозой бүхы ажалшад булта һайшаажа, үнэн зүрхэнһөө баярлана гэжэ хэлэхэ байнаб.

САБШАЛАН ДЭЭРЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

Һаяшаг Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудта сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха габшагай ажалай хоёр һара соносхогдобо. Энэ ажал эгээн түрүүлэн, «Дружба» колхоздо һайнаар эмхидхэгдээ. Эндэ наг шэбхэ гаргаха оньһожоруулагдаһан отряд байгуулагданхай.

Механизатор В. М. Перфильев хүтэлбэрилнэ. Отряд үдэртөө дунда зэргээр 200 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа, тусхай тракторна балуурнуудаар тэрэнээ тэгшэлэн тараана.

Габшагай ажалай энэ һара соо хамта 10000 тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргахаар хараалангхай. Мүнөө энэнь 3000 тоннодо хүргэгдэнхэй. Отрядай гэшүүд энэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй ургасын эшэ үндэһэ табихаар шиидэнхэй.

Г. ГРОМОВ.

АРГА ШАДАЛАА ГАРГАН

Нёдондо Хурамхаанда саһан бага орожо, ехэ хүйтэрһэн байгаа. Хабартаа хүйтэн байжа, ногоон орой гараа бэлэй. Хура бороо оронгүй, ган гасуур болоһон. Ногооной үшөө хүсэд ургаагүй байхада хура бороон орожо, уер гаража ерээ һэн. Хэды тиибэшье һаань совхозой ажалшад үбһэ тэжээлээ шадал соогоо хуряагаа. Тиигэбэшье адууһа, малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэгдэжэ шадагдаагүй.

Энээнэй тулада эндэхи малшад бии байгаа һолоомо, хагда бэлдэжэ захалһан. Теэд мүнөө жэлдэ тарянай ургаса муу байжа, һолоомон багаар гараа. Хагданшье хомор.

Энэ ган гасууртай жэлдэ Хүнтэйдэ хамхуул үбһэн ехээр ургаа. Тиимэһээ совхозой механизаторнууд энэ ургамалые хуряажа, буйлуулһанайнгаа удаа малдаа үгэжэ туршаһан. Мал энэ тэжээлээ дуратайгаар эдинэ. Хамхуул клетчаткаар баян юм.

Мүнөө механизаторнууд Геннадий Шабалин Хубисхал Бадмаев хоёр үдэр бүри шахуу поли дээрэ гаража, хамхуул суглуулна. Ингэжэ тэдэнэр үдэртөө 20 центнер хамхуул Гамбал-Нугын, Ехэ-Нугын малшадта зөөнэ.

Б. БУДАЕВ.

АХА ДҮҮ МОНГОЛ АРАДТА АМАРШАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Монголой Арадай Республикын тогтоогдоһоор 45 жэлэй ойтой дашарамдуулан, МНРП-гэй Центральна Комитедые, Арадай Ехэ хуралай Президиумые, МНР-эй Министрнүүдэй Соведые, аха дүү монгол арадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө халуунаар амаршалаад, социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулжа түгэсхэхэ программа амжалтатайгаар бэелүүлхэ, Советскэ Союзай ба МНР-эй аха дүү арадуудай харилсаа холбоо хүгжөөхыень Монголой Арадай Республикын бүхы ажалшадта хүсэбэ.

ДҮТЫН ЗҮҮН ЗҮГТЭХИ БАЙДАЛ ТУХАЙ

Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитет, НРБ-гэй правительство, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитет, ВНР-эй правительство, Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин Центральна Комитет, ГДР-эй правительство, Польшын Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин Центральна Комитет, ПНР-эй правительство, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй правительство, Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй правительство Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа мэдүүлгэ хэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи райондо империализмын үсэд нэтэрүү бүлэгэй эзэрхэг түримхэй политикаһаа уламжалан, һүүлэй үедэ шахардуу шанга байдалай аюул лахинаа гаржа ерэбэ. Арабай Нэгэдэмэл Республикада, Сириин араб Республикада, Иордани болон бусад араб гүрэнүүдтэ эсэргүү сэрэгэй харата ябуулгануудые Израиль улам үргэдхэжэ байна.

Империалистнууд хадаа араб оронуудай национальна баялигуудые, түбхын түрүүндэ нефтиинь нөөсэнүүдые дээрмэдэжэ үргэлжэлхын тула, Дүтын Зүүн зүгтэ алдаһан эрхэ нүлөөгөө һэргээн тэхэрюулхэ гэжэ оролдоно. Тиимэл ушарһаа баруун тээхи зарим гүрэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай, империалис бүлэгүүд Дүтын Зүүн зүгтэ булимтарһан газараа эзэмдэжэ үргэлжэлхэ гэһэн Израилиин политикые али болохоор дэмжэнэ, Израильда мүнгэ, сэрэгэй болон бусад туһаламжа үзүүлнэ.

Эзэмдэһэн газар дээрэһээ сэрэгүүдээ гаргахыень Израилиие уялгалһан резолюци Аюулгүйн Совет хоёр жэлэй урда абаһан юм. Гэбэшье, тэрэ резолюци мүнөө болотор дүүргэгдээгүй байһаар гэжэ мэдүүлгэ дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон мүнөөнэй шахардуу байдал хойшолуулашагүй хэмжээ абаха эрилтэ табина. Дэлхэйн арадууд эзэмдэгдэһэн араб газар дээрэһээ сэрэгүүдээ гаргахыень Израилиие баатхаха ёһотой.

Национальна бэеэ дааһан байдалаа, эрхэ сүлөөгөө хамгаалхын түлөө, Дүтын Зүүн зүгтэ империалис хүсэнүүдэй зүгһөө гаргажа байгаа хорото заашануудта эсэргүүсэн тэмсэгшэ араб оронуудай арадуудтай аха дүүгэй ёһоор һаналаа нэгэдэн талархадагаа социалис оронууд мэдүүлнэ гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Манай партинууд, арадууд, гүрэнүүд Дүтын Зүүн зүгэй райондо эсэргүү эзэрхэг түримхэйшүүлэй түсэбүүдые таһалдуулхын тула шухала бүхы хэмжээнүүдые абахаар эрид шиидэнхэй.

Дүтын Зүүн зүгтэ халдан булимтарха гэһэн империалис хүсэнүүдэй хорото һанаашалгада эсэргүү, сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө араб арадуудай тэмсэлдэнь үрэ нүлөөтэй дэмжэлгэ үзүүлхыень бүхы арадуудта, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдтэ уряалһан уряа тус мэдүүлгэ дотор бии.

НАЙДАМТАЙ ХҮН

Үнгэрэгшэ хабар хурьгадые эхэһээнь һалгаажа, мүн хонидые томо жэжээрнь, нооһонойнь шанараар, наһа наһаарнь илгажа, шэнэ отарануудые эмхидхэжэ байһан ехэ сүлөө тухагүй үе һэн. Улаанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой конторо соо правлениин түрүүлэгшэ Сергей Иннокентьевич Тараскин, мүн ажахын главна зоотехник Аграфена Цыремпилова, хонин ажалай зоотехник Виктор Буянтуев гэгшэд стол тойрожо һууна.

— Хурьгадаа илгажа, хонидтоо бонитировко хэжэ дүүргэхэ болоо гүт? Шэнээр эмхидхэгдэһэн отарануудта хүдэлхэ хүнүүднай хуу олдоо аабза. Илангаяа тэдэ һайн үүлтэрэй гэжэ илгагдаһан хонидоол найдамтай шадамар бэрхэ хүнүүдтэ даалгаха ёһотойбди, —гэжэ түрүүлэгшэ нүхэр Тараскин хэлэнэ.

— Шэнэ отарануудые эмхидхэжэ гол түлэб дүүргээбди. Хүдэлхэ хүнүүдшье олдоо. Бүхы хусануудаа суглуулжа, тусгаар һайн харууһанда табиха гээ һэмди. Теэд тэдэнээ хэндэ даалгаха гээшэбибди?—гээд, главна зоотехнигынь түрүүлэгшынгээ урдаһаа харана.

— Хусануудые одоол найдамтай хүндэ даалгаха хэрэгтэй. Тэдэниие жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байлгаагүй һаа, хонидоо түргэн олошоруулха, үүлтэрыеньшье эрид һайжаруулхамнай бэрхэтэй бшуу,—гэжэ Сергей Иннокентьевич бодолгото болоно.

— Радна Табханаевич Гармаевта хусануудаа даалгаа һаамнай яаха юм?—гэнэ Аграфена Цыремпилова.

— Жэлһээ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абажа байдаг түрүү хонишоноо хусашан болгожорхиходомнай таараха гү? Хуса хараха ондоо хүн олдоно ааб даа,—гэжэ Виктор Буянтуев тэрэниие дэмжэнэгүй.

— Нээрээшье Радна Табханаевич таарахал байна. Ямаршье ажалһаа арсахагүй, ёһотойл үнэн сэхэ, найдамтай хүмнай гээшэ. Ондоо тиимэ хүн абаһаар һанагданагүй, — гэжэ түрүүлэгшэнь главна зоотехнигэйнгээ дурадхал дэмжэнэ.

— Хонидыень тушаажа абахаар дүршэлтэй хүншье бии. Тэрээнтэй сугтаа хүдэлжэ дүршэлтэй болоһон, ёһотойл шабинь Аркадий Нимаев хонидыень мүнөөшье тушаажа абахаар бэлэн,—гэжэ нүхэр Цыремпилова хэлэбэ.

Тиигэжэ Радна Гармаев өөрынгөө нүхэр Сэсэг Александровнатай колхозойнгоо бүхы хусануудые даажа абаа юм. Аяар хорёод шахуу жэлдэ эхэ хонидые хаража, жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө адагынь 98, заримдаа 106 хурьга алгадгүй абажа байһан артелиингээ эгээл дүршэлтэй бэрхэ хонишоной хуса адуулжа ябахые хараад, хүнүүд гайхалсаа һэн.

— Ши, нихэдээ хүнгэн ажал бэдэржэ, хусашан болоо алтайш? Эдэнһээш түл абаха бэшэ, миил эдеэлүүлээд, адуулаад байбал, ондоо юун ажал хэрэгтэйб даа,—гэжэ зариман дайраадшье абадаг байгаа.

Үнэндөө хусануудые харууһалха гээшэмнай нилээдгүй харюусалгатай хүдэлмэри. Тэдэниие жэлэй дүрбэн сагта хүсэ шадал һайнтай, тарган байлгаха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри гэдэргэ татагдаха, эсэстээ хонид һубайрха, хурьгад үсөөн абтаха, мяха, нооһон багаар үйлэдбэрилэгдэхэ, ажахын ашаг олзо хии талаар хосорхо юм.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ Улаанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хусануудые саг үргэлжэ харууһалдаг тусхай харюусалгатай хүн байгаагүй, тэдэнь ходол һэлгэгдэдэг, һэдхэлэг һэн. Тиимэһээ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ сагай тулажа ерэхэдэ, хусануудай туранхай, тэдэнээ яажа таргалуулха болоо гээшэбибди гэлдэжэ хүл хөөрсэг болодог бэлэй.

Мүнөө тиимэ юумэн үгы болоо. Үнгэрэгшэ хабар, зундаа ган гасуур боложо, мал бэлшээхэнь, илангаяа түргэн таргалуулхань нилээд бэрхэтэй байһан. Хэнэйшье мэдэхээр хусанууд юрын хонидто орходоо нооһо ехэтэй, бэеэр томо, мяхалиг дээрэһээ зунай халуунда ехэ ядардаг, ёһоор бэлшэдэггүй, халтад гэбэл хэбтэжэ үнжэхээ һанадаг гээшэ. Тиигэжэ зоргоорнь табяа һааш, бүхэли үдэртөө хэбтэхэ, эдеэлхэшьегүй. Энээниие хараада абажа, Радна Табханаевич үнгэрэгшэ зунай халуун үедэ хонидоо гол түлэб һүниин һэрюундэ адуулаа. Илангаяа бэлшээриень ходо һэлгэжэ байгаад, зүбөөр адуулаа. Томо, хүсэ шадал һайнтай хусануудайнь жэжэ, муунуудаа мүргэжэ, түрижэ, эдеэлүүлхэгүй байһаниие хараада абажа, тэдэнээ олон ондоо илгаад, оруулдаг, эдеэлүүлдэг юм.

Хусанууд гээшэш нарай хурьгатай хонидһоо дутуугүйл харууһа, харюусалга ехэтэй амитад байна даа. Ходол нарийнаар хаража, ханалгалжа эдеэлүүлээгүйдэ аргагүй, ногоон байна гээд зүндэнь табижархиха аргагүй. Бэлшээриень ходо һэлгэжэ, ногооень танижа адуулаагүй һааш, ёһоор садаагүй аад, миин голоод хооһоор хэбтэхэ амитад—гэжэ Радна Гармаев мүнөө хэлэдэг.

Үнгэрэгшэ зундаа, намартаа унтаха нойр, амаралтаяа мартаха тооной оролдожо хүдэлһэниинь дэмы хосороогүй. Намар хонидые үрэжүүлхэ хаһын болоходо бэдэрдэг хусануудынь булта тобир һайн, ороондо ябаха талаар зоотехническэ эрилтэдэ хүрэхөөр болоһон байгаа. Зунай, намарай үедэ тэрэнэй харууһалдаг хурьган хусануудынь түсэбэй ёһоор тус бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 150 граммаар нэмээхэ аад, харин 180 граммаар дээшэлүүлээ. Долоонайма һаратай хурьган хусануудынь тус тустаа 55—60 килограмм татажа, 6—7 килограмм нооһо үгөө. Энэ жэлдэ колхоз өөһэдынгөө түлжүүлһэн, нютагтаа тааруу, тобир һайн үүлтэрэй, мяха, нооһо ехэтэй 40 гаран хурьган хусануудые ондоо ажахынуудта худалдаа.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тус колхозой Боро-Гол нютагай бригадын хонишод хонин һүрэгэйнгөө үүлтэр һайжаруулха талаар нилээд ехэ оролдолго гаргана. Нарин нооһотой, бэеэр томо тобир, һайн түл үгэдэг эхирлэдэг угтай эхэ хонид, түлгэнүүдые илгажа, тусгаар отарануудые бии болгоо. Тэндээ тоо бүридхэл зоотехнигэй заабариин ёһоор хэнэ, хонидоо һайнаар эдеэлүүлжэ, зүбөөр адуулна. Энэ хүдэлмэриинь аша үрэ харагдажа эхилээ. Хонин һүрэг — колхозой ёһотойл баялиг, ашаг олзо ехэтэй һалбари боложо байна. Хэрбээ урдань эндэ хурьгад эхэһээ гарахадаа тус бүридөө арай гэжэл 3—3,2 килограмм шэгнүүртэй байдаг һаа, байгша ондо олонхи хурьгадынь 3,8 килограмм, заримаанийнь 5,5 килограмм татаа. Боро-Голой олонхи хонишодынь зуун эхэ хонин бүриһөө 100—109 хүрэтэр хурьга абаа, хонин бүриһөө 3,5—4,2 килограмм нооһо хайшалаа.

Эдэ бүхы амжалтада бэрхэ хонишон Радна Табханаевич Гармаевай оруулһан ажалайнь хубита ехэ. Иимэл шэнэ түрүү юумые хододоо дэмжэжэ, өөрынгөө эрхим ажалаар олондо жэшээ харуулжа ябадаг хүнүүдые табан жэлэй түрүүшүүл гэнэбди.

М. НАМЖИЛОВ.
Баргажанай аймаг.

Сошордомо дохёо

УҺАГҮЙ ХУДАГ, УБАЙГҮЙ ЭЗЭД

«Георгиевск» совхозой хоёрдохи отделениин хонидой байрада хүрэжэ ерэхэдэмнай наран үшөө гараадүй байба. Хашаа соо шэхэнэй шиир таһалтар хонид мааралдана. Гансаарханаа орбойходожо байһан бүүдхын хажууда шираг бэетэй эрэ хүнэй согдоор мүльһэ хорнолжо байһыень харабабди. Иигэжэ хонишон Д-Д. Шойроповтой танилсабабди.

Эндэ худаг малтагдаһан байгаа. Худагай амһар дээрэ бүүдхэ баригдаһан гэжэ ойлгобобди. Худаг сооһоо уһан гарахаяа болижо, мүльһэн хуягта хушагдажа, ондоли болошоод байхадань, отараяа уһалха арга хургаа бэдэрһэн хонишон энэ хүндэ ажал хара үглөөнһөө хэжэ байба бшуу. Уһа садатараа уугаагүй байһан хонид 3—4 хоногой туршада муудажа эхилээ гэжэ нүхэр Шойропов мэдүүлнэ. Угайдхадаа хонидой байрань муу, хэдэн олон үүдэтэй. Бордоһоной болоходо саһан, хүйтэн орожо хонид даарана гэжэ мэдэхээр. Хонидой байраһаа тээ холохоно нэгэ гэр байна. Энээн соо хонишон ажаһуудаг. Орожо үзэхэдэмнай зүүн хойто булангдань модон орон, хажуудань хүлгүй шэрээ дээрэ аяга шанага харагдана. Һаяхан табигдаһан сагаадагдаагүй пеэшэнэй амһарта обоо собоо түлеэн.

Һүүлээрнь хонишон Бальжима Цыденоватай уулзажа хөөрэлдэбэбди. 675 түлгэ харууһалдаг.

— Мүнөөнһөө эхилжэ хонидоо холимол тэжээлээр эдеэллэжэ захалаа һаа һайн һэн, теэд тэжээлэй хайрсагууд хооһон. Үглөөгүүр нэгэ зааха зелёнко үгэдэгбди, теэд юун болохо һэм, хонид саданагүй. 130 толгой түлэгдни тамир тэнхээгээр һуланууд. Үшөө нэгэ һара боложо эдэндэ холимол тэжээл үгөө бол хожомдохо, гарзада оруулжа болохобди,—гэжэ хөөрэнэ.

Үдэрэй арбан нэгэн сагта отделениин эхэ хонидой отарада ерэбэбди. Энэ отарые даагша ахалагша хонишон Сергей Екимовский ажалдаа үгы байба. Хурьгадай байра соо ороходомнай хоёр үхэшэһэн хурьгад хэбтэнэ.

Хорёо соо хаалгатай байһан хонид хүнүүдые хараад үргэжэ гүйлдэнэ. Үдэрэй 12 час багта Сергей Екимовский трактор дээрэ һуугаад, Ашангаһаа ерэбэ.

—Үбһэн хүрэхэгүй, зеленко ба һолоомо хожом асархаб—гэжэ мэдүүлнэ.—Хожом түлеэ асархаб, тайража түлихэб,—гэжэ һэнгэргүйгөөр нэмэбэ.

«Георгиевск» совхозой хоёрдохи отделениин хонидой отарануудта иимэ тугшаруу байдалтай. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ дары зохихо хэмжээнүүдые абажа, тоологдоһон дутагдалнуудые усадхаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. МИХАЙЛОВ.

ЁҺОТОЙЛ НҮХЭР

Заводой туршалгын цех. Эндэ элдэб янзын шэнэ түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэжэ туршагдадаг гээшэ. Уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой һанаашалһан, дурадхаһан зүйлнүүд нэн түрүүндэ тус цехтэ зохёогдожо хэгдэдэг, һүүлээрнь нарин нягтаар шалгагдадаг бшуу. Гадна бусадшье шэнэ юумэ, түхеэрэлгэнүүдые чертеж-зурагай ёһоор бүтээхэ хэрэгтэй.

Энэ шухала хүдэлмэриин эрхим мэргэжэлтэдтэ даалгагдадагынь мэдээжэ. Тэдэнэй нэгэниинь Улаан-Үдын судна бүтээлгын завод дээрэ залуу токарь Александр Кирин болоно. Заводто ажаллажа эхилһээр хоёр жэл боложо байна. Арбадахи класс дүүргээд ерэһэн юм.

Тиигэбэшье богонихон болзорто токариин мэргэжэл һайса шудалжа, бэрхэ хүдэлмэришэдэй тоодо орожо шадаа.

Эндэ ганса оролдолгоһоо гадна эрдэм хэрэгтэй бшуу.

Шэнэ зүйл бүтээхын тулада чертеж һайн мэдэхэ, ондоогоор хэлэхэдэ, уншажа шадаха хэрэгтэй. Элдэб чертеж байдаг. Зариманиинь хараад лэ ойлгохош, нүгөөдүүлыень ойлгожо, мэдэжэ абахын тула нилээдхэн бодомжолхо, ухаагаа гүйлгэхэ хэрэгтэй.

Эдэ бүгэдэ бэрхэшээлнүүдые Александр дабажа гаранхай. Мүнөө ямарханшье орёо нарин ажал бүтээжэ шадаха. Шанарынь ходо һайн байдаг.

Һаяхан завод дээрэ мэргэжэл, мэргэжэлээрээ городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн болобо. Заводой туршалгын цехэй нэрэ хүндые хамгаалхыень Александр Киринда даалгагдаһан байгаа. Иимэ ехэ мүрысөөндэ залуу нүхэрнай түрүүшынхеэ хабаадалсаба. Тиигэбэшье айжа сухаряагүй.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Александр чемпион боложо шадаагүйшье һаа, заводой эрхим залуу токарь гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, тусхай шан абаба.

Оролдолгонь талаар ошоогүй ха юм. Ажалайнь дүн гэбэл, энэ жэлэйнгээ үйлэдбэриин даабари бүри октябриин һүүлээр дүүргээд, 1970 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилээ һэн. Халаан бүриингөө даабари 140—150 процентдэ хүргэдэг.

— Шэнэ жэлэй январь һарада апрель һарынгаа түсэб дүүргэхэб,—гэжэ Александр даруухана хөөрэдэг.

А. Кирин имагтал өөрынгөө урдахи ажал хараад ябадаггүй нүхэр. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө дуратайгаар туһалдаг заншалтай.

— Манай комсорг ёһотойл нүхэр юм. Ажал гэбэл амархаяа мартаха, алишье юумэндэ дүршэлтэй. Иимэ залуушуулые хаража байхада һанаашье амарха. Ёһотойл хүдэлмэришэн халаан ургажа байна бшуу,—гэжэ завод дээрэ суутай болоһон хүдэлмэришэн М. Степанец манда хэлээ һэн.

В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоһон Александр Кирин эдэ үдэрнүүдтэ бүри оролдосотойгоор ажаллажа, ойн баярай үндэр шанда хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Д. ЦЫРЕНОВ.

БУРЯАД ЭРДЭМТЭ ГРУЗИДА

Һаяхан нарата Грузиин ниислэл хото—Тбилисидэ дээдэ һургуулинуудай геометрын багшанарай бүхэсоюзна ээлжээтэ дүрбэдэхи зүблөөн боложо дүүрэбэ. Эндэ оронойимнай элдэб дээдэ һургуулинуудай 350 гаран багшанар, эрдэмтэд, мүн хилын саанаһаа уригдаһан айлшад хабаадалсажа, мүнөөнэй геометриин шэнэ асуудалнууд ба энэ эрдэмээр туйлагдаһан илалтанууд тухай хэлэгдэһэн 300-гаад элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ болоһон зүблөөндэ гүрэнэй Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай багша Д. А. Хайдапов хабаадалсаһан байна.

Л. БУДАЕВА.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Зоримгой добтолгонууд

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд американ-сайгон сэрэгшэдэй бэхилэлтэнүүдые эрэлхэг зоригтойгоор добтолжо үргэлжэлһөөр. Сүлөөрэлгэ гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай патриодууд ноябриин 15-һаа ноябриин 16 хүрэтэр амжалтатай ябуулганууды хэһэнэй ашаар Фыоклонг провинцида американ ба тэдэнэй туһамаршадай 150 сэрэгшые хүлһөөнь буулгаа, 3 вертолет буудажа унагаагаа. НВСО-гой отрядууд Анзианг провинцида шанга тулалдаа хэжэ, ноябриин 4-һөө ноябриин 14 хүрэтэр бүхыдөө дайсанай 1300 солдат ба офицер алаа гү, али шархатуулаа, сэрэгэй 130 машина, тэрэ тоодо 43 бронетранспортёр ба танк бута сохёо, 105 миллиметрэй 8 ехэ буу гэмтээгээ, 4 вертолёт буудажа унагаагаа.

(ТАСС).

Ливанай шэнэ правительство

БЕЙРУТ. (ТАСС). Рашид Караме түрүүтэй Ливанай шэнэ правительство байгуулһан тухай эндэ соносхогдобо. Байгша оной апрель һараһаа хойшо үргэлжэлһэн, үни удаан саг соо болоһон правительствын кризис иигэжэ болюулагдаба. Ороной политическэ бүхы хүсэнүүдые түлөөлһэн 16 министр Ливанай шэнэ кабинедтэ оробо.

ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ЗОРИЛГОНУУД

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Буу зэбсэг хурааха асуудалаар юрэнхы дискуссиин боложо байһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн Нэгэдэхи комитедтэ СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин үгэ хэлэбэ. Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталһанай шухала удха шанартайе тэмдэглээд, энэ договор баталха документнүүдтэ США-гай президентын гараа табиһанда хананги байһанаа мэдүүлбэ. Ойрын сагаар энэ хэлсээе уласхоорондын договорнуудай тоодо оруулхын тула бусад гүрэнүүд таарамжатай хэмжээ абаха бэзэ гээд найдажа байһанаа Рощин элирхэйлбэ.

Химическэ, бактериологическа (биологическа) зэбсэгүүдые зохёохо, үйлэдбэрилхэ, нөөсэлхые хорихо тухай, энэ зэбсэг үгы хэхэ тухай социалис 9 ороной үүсхэлээр оруулагдаһан конвенциин проект хадаа 1925 оной Женевскэ протоколые гүрэнүүдэй зүгһөө бүгэдэниитээрээ сахихын түлөө тэмсэгшэ эдэ оронуудай улам ехээр оролдолго гаргажа байһанай гэршэ болоно гээд Белоруссиин ССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Грунович тэмдэглэбэ.

Империалис оронуудта химическэ болон бактериологическа зэбсэг үйлэдбэрилэн гаргаха, нарижуулха, нөөсэлхэ, туршаха ябадалай дэбэргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүд бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудай һанаае зобоожо гэжэ БССР-эй делегат үргэлжэлүүлээ.

Бүхы гүрэнүүд МНР-эй делегациин уряае дэмжэхэ, Женевскэ 1925 оной протоколые 1970 ондо, энэ документын батлан абтаһаар 45 жэлэй ой хүрэтэр, эсэслэн баталха ёһотой гээд БССР-эй түлөөлэгшэ зааба.

США-гай делегат. Голландиин түлөөлэгшэ стратегическэ зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые аалидуулха ябадалтай холбоотой асуудалнуудые Хельсинки хотодо зүбшэн хэлсэгдэжэ байһанай һайн талые тэмдэглээ.

ПРЕЗИДЕНТ Р. НИКСОНЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Химическэ болон бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хоридог Женевскэ 1925 оной протоколые эсэслэн баталхаар сенадта дурадхаха шиидхэбэри тухайгаа президент Р. Никсон ноябриин 25-да соносхоо.

(США Япони хоёр мүнөө болотор энэ протоколые эсэслэн баталаагүй оронууд юм).

Бактериологическа зэбсэгэй мүнөөнэй нөөсые үгы хэхэ асуудалда хабадатай һанамжануудые оруулхыень оборонын министерствэдэ дурадхагдаа гээд президентын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Зүгөөр Холбоото Штадууд, президентын мэдүүлһэнэй ёһоор, «өөрыгөө хамгаалха зорилготойгоор» энэ зэбсэг тушаа научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые хэжэ үргэлжэлүүлхэ юм.

Президент Р. Никсонэй соносхоһон США-гай правительствын шиидхэбэринүүд хүн зониие олоорнь хюдаха зэбсэг Пентагоной нөөсэлжэ байдаг ушарта эсэргүү олониитын буруушаалгын хүдэлөөнэй нүлөө доро абтаһан байна гээд эндэхи хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Турциин ниислэл хото Анкарагай түб үйлсэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

БАРИМТАНУУД ЭЛИШЭЛНЭ

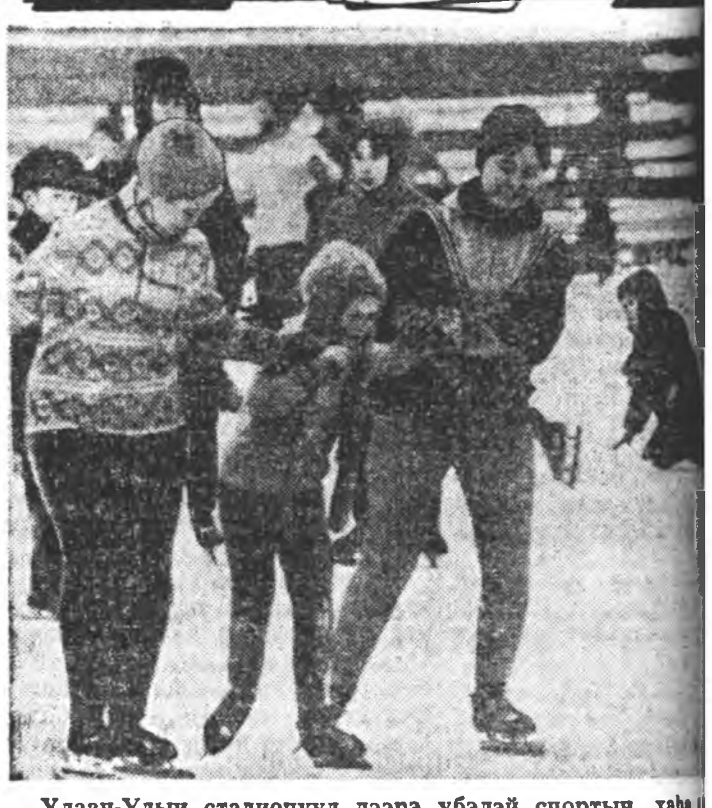
ХАНОЙ. (ТАСС). Американ империалистнууд Урда Вьетнамай элдэб провинцинуудай хэдэн зуугаад тосхонууд болон һуурингуудые үгы хээ. Буангнам провинциин 487 тосхоной 258-ниинь усадхагдан үгы хэгдээ гэжэ ээрхэг түримхэйшүүлэй гэмтэ ябуулгануудые буруушааһан түрүү бэшэг соогоо «Нян зан» газетэ бэшэнэ.

Американ сэрэгшэдэй, тэдэнэй туһамаршадай 1969 ондо хэһэн бусад гэмтэ ябуулганууд тухай баримтануудые газетэ дурдана. 1969 оной февраль, март һарада Куангнгай провинциин Баланган гэжэ райондо 11 мянган хүн концентрационно лагерьта туужа абаашагдаһан байгаа. Һүүлээрнь тэдэнэй 1200 хүниинь далай дээрэ абаашагдаад, тэндэ буудуулан алуулһан юм.

Тус провинциин Тхангбинь гэжэ райондо байгша оной эхеэр американ солдадууд 1150 хүниие алаа. Һүүлээрнь мартһаа июль хүрэтэр хэһээлгын хэмжээнүүдые абаха үедөө американ-сайгон сэрэгшэд гурбан общинада 600 хүниие алаһан байна.

Биньтхуан провинцида американ самолёдууд загаһашадай 50 онгосо августын 10-да шэнгээхэдээ, 200 хүниие алаа. Никсонэй правительствын засагаа гартаа абаһанай һүүлээрхи 10 һарын турша соо американ самолёдууд Урда Вьетнамай 30 провинци дээрэ ядохимикадуудые сасаһан байна. Тиихэдэнь 500 хүн үхөө, 285 мянган хүн хорондо хүртөө, миллион шахуу гектар газар ашаглагдахаяа болёо.

СПОРТ Спорт СП

Улаан-Үдын стадионууд дээрэ үбэлэй спортын хаһа[...] РАГ ДЭЭРЭ: Мүльһэн харгыда түрүүшын алхам.

П. БУРМАКИН

МЕКИНГ ШАДАБАРЯА ШАЛ[...]

Испаниин Балеарски аралнуудтахи Пальма-де Мальорка гэжэ курортно хотодо шатаршадай уласхоорондын ехэ мүрысөөн эхилэнхэй. Эндэ Бразилиин залуу шатаршан, уласхоорондын мастер Энрике Коста Мекинг гэгшэ тон һайнаар наадажа байна. 17 наһатай энэ шатаршан тус мүрысөөнэй эхинэй нааданда Даниин гроссмейстер Бент Ларсениие, хоёрдохи нааданда Аргентинын үнинэй шатаршан Мигель Найдорф гэгшые илаһан байна. Мүрысөөнэй түрүүшын хоёр парти наадаһанай һүүлээр гансал Мекинг зуун процентын амжалта туйлаһан байха юм.

Тиигэжэ. Мекинг гэгшэ ерэхэ жэл энэ хотодо үнгэргэгдэхэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө зоононууд хоорондын мүрысөөнэй бээе һорин, шадабаряа шалгажа байна гэхэдэ болоно. Бразилиин залуу энэ шатаршан урда америкын зональна мүрысөөнүүдэй нэгэндэ гурбадахи һуури эзэлжэ, тэрэ дэлхэйн шатаршадай нааданда оролсохо эрхэ олоһон байна. Мүн тиимэ эрхэ Найдорф гэгшэ баһал иимэ мүрысөөндэ туйлаһан юм. Мекинг 4 наһатай байхадаа 1966 ондо болоһон зоононууд хоорондын шатарай мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Энэ ехэ мүрысөөнэй түрүүшын хоёр нааданай үнгэрөөд байхада, хоёрдохи һууринда совет гроссмейстернүүд Тигран Петросян. Виктор Корчной гэгшэд ябана. Эдэнэр тус тустаа 1,5 очкотой. Петросян Испаниин Роман Торан гэгшые шүүгээд, Югославиин [...] Бруно Парматай т[...] ной шатарай алдар[...] лаар өөрынгөө [...] Властимил Горта (Ч[...] гэгшые илажа, нүт[...] стер Ласло Сабо ([...] шэтэй наадаяа эб[...] һэн байха юм.

Дэлхэйн чемпион [...] ский түрүүшынгэ[...] Хесус Дель Коррал[...] гэгшэтэй тэнсээд, [...] хоёрдохи партияа [...] хоёр удаа хойш[...] эсэстээ илажа, баһ[...] той болоо.

Ехын шатаршад[...] рондын мүрысөөнэ[...] уулзалгын һүүлээр [...] шатаршан Мекинг [...] хэбээрээ. Энэ удаа [...] мар гэгшэтэй тэнс[...] котой.

* * *

Совет гроссмейсте[...] ной Потросян [...] (Югослави). Бобоцо[...] гэгшэдтэй тэнсэбэ. [...] Аргентинын Найдо[...] тэй наадалгаяа ба[...] гээр түгэсхэһэн ба[...]

Даниин шатарша[...] түрүүшын хоёр уул[...] гүй байһан аад, энэ [...] чанин Пенроузые [...] шаба. Харин Югосл[...] смейстер Дамянович [...] мастер Корральда [...] дэшөө.

Гурбадахи наадан[...] гаан хүн-Спасский, [...] Петросян, Унцикер ([...] раль, Бобоцов — ту[...] котой болонхой.

КУЛЬТУРЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ БЭЛ[...]

Байгша оной декабриин 2—4-нэй үдэрнүүдтэ Хяагта хотодо тус аймагай соёл культурын үдэрнүүд үнгэргэгдэхэнь. Энээндэ аймагай бүхы ажахынууд, Соёл культурын эмхи зургаанууд бэлэдхэжэ байна. Колхоз, совхоз бүхэнэй уран һайханай коллективүүд эдэ үдэрнүүдтэ концерт, наада харуулха. Аймагай арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ эмхидхэгдэхэ. Хүдөө ажахын түрүүшүүл, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд, уран һайханай бүлгэмүүдэй гэшүүд болон айлшад — хамта 300 гаран хүн эндэ ерэхэ байна.

Гадна Хяагта хотын болон аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд хабаадалсажа, өөһэдынгөө амжалтануудые хүдөөгэйнгөө ханинарта элидхэхэ.

Соёл культурын һайндэрэй нээгдэхэ үдэр хотын предприятинуудай коллективүүд колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэдые урижа өөһэдтөө айлшалуулха, уулзалгануудые эмхидхэхэ, хоёр талаһаа концерт наада табиха байна. Удаадахи үдэртэнь хүдөөгэйхид Хяагта хотын музей, дурасхаалта газарнууд болон арадай революционно, дайшалхы баатаршалга[...] шөөнүүдтэй, түүх[...] намтарнуудтай тани[...] прнятинуудые хар[...] Үдэшэлэн аймагай с[...] шанда уран һайха[...] тивүүдэй нэгэдэмэл [...] церт табигдаха.

Гурбадахи үдэр [...] лэй үдэр. Ажахын, [...] турын эмхи зурга[...] тэлбэрилэгшэд, [...] ажалай түрүүшүүл [...] һайханай коллекти[...] шууд эдэ үдэрнүүдт[...] танилсаһан, дуула[...] зүйлнүүдээ сэгнэжэ, [...] гөө һанамжа, дура[...] хэлсэхэ, саашанхи [...] даа тодорхойлхо ба[...]

— Аймагай ажал[...] Ленинэй түрэһөөр 1[...] ойе ажалай шэнэ [...] даар угтахын түлөө [...] гэс оролдожо байна. [...] ажалшадай соёл [...] үдэрнүүд хадаа бүг[...] энэ алдарта һайндэ[...] бэлэдхэлэй түрүүшы[...] болохо,—гэжэ Хяагт[...] гай Соведэй гүйсэд[...] турын таһагые да[...] Шахов манай корре[...] мэдүүлбэ.

Манай[...]

Сагай уларил

Мүнөөдэр Буряадай газар дайда дээрэ бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, Байгал шадар, хойто аймагуудаар багахан саһан орохо. Баруун зүгһөө һалхилха. Үдэшэндөө Байгал шадар шуургалжа болохо. Хойто аймагуудаар 12—17 градус, бусад аймагуудаар 5—10 градус хүйтэн байха. Улаан-Үдэ хотодо һүниндөө 15—17 градус, үдэрынь 7—9 градус хүйтэн байха.

Ноябриин 29, 30-да республика дотор үүлэтэйшэг байха, зарим газарта саһан орохо, баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Урда аймагуудаар һүниндөө 11—16, үдэрынь 3—8 градус хүйтэн, хойто аймагуудаар һүниндөө 21—26, үдэрынь 8—13 градус хүйтэн байха.

ПРАВДА БУР[...] МҮНӨӨДЭР[...] НОМЕ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] нигуудай бүхэсоюзна [...] дээрэ мандатна ком[...] рүүлэгшэ нүхэр П. Д. [...] хэһэн элидхэл. Съезд[...] ник. Буряадай АССР-э[...] но Соведэй Президиум[...]

Хоёрдохи хуудаһанд[...] Ф. Д. Кулаковой эл[...] гэсхэл. Съездын дне[...]

Гурбадахи хуудаһ[...] дын дневник.

Дүрбэдэхи хуудаһ[...] вет Алас-Дурна Зүг» [...] тавкэ дээрэһээ мат[...] Хилын саанаһаа мэд[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ред[...] 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] формация—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.